

Jaarverslag 2021

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Kamer van Koophandel: 40310527

Voorwoord

Het vergt extra inspanning om in een wereld die nog altijd geteisterd wordt door de COVID-19 pandemie te blijven focussen op de grote uitdagingen van onze tijd. In 2021 waren we opnieuw genoodzaakt om veel vanuit huis en digitaal te werken. Hoewel het ook went, is dat niet optimaal en zeker ook lastig. Toch hebben we bergen verzet, want ondanks de omstandigheden bleven we als ZMf verbonden, met elkaar als team en ook met onze gesprekspartners. En dat is maar goed ook. Hoewel COVID-19 hele grote gevolgen heeft voor onze levens overal op aarde, mag ze ons niet blijven afleiden van de aanpak van de grootste crises die de wereld tot nu toe heeft gekend, namelijk de klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit. Dus schakelden we en maakten maximaal gebruik van de mogelijkheden van nieuwe media om nog meer mensen te bereiken. We haakten in op een groeiend nieuw bewustzijn in de volle breedte van de maatschappij van de noodzaak en urgentie om met z'n allen dingen anders te gaan doen, evenwichtiger te gaan leven.

Het is goed om te zien dat blijvend aandacht vragen voor verduurzaming echt leidt tot verbetering, niet alleen in plannen en in wetgeving, maar ook concreet in de praktijk, van kleine stapjes tot substantiële zetten. Dat geeft moed en energie om nog meer bergen te verzetten, want we zijn er zeker nog niet!

In dit jaarverslag krijg je een goed beeld van alle projecten en activiteiten die we in 2021 oppakten en waar die in resulteerden. Denk aan: de afronding van een nieuwe Veerse Meervisie, begeleiden van bewonersgroepen naar aardgasvrij & energieneutraal via de participatiecoalitie én 8000 nieuwe bomen in particuliere tuinen met Plan Boom. Ze maken ook duidelijk hoe we iedere dag opnieuw worden bevraagd over soms hele complexe vraagstukken. Een glasheldere visie en een gedegen (soms strategische) aanpak vereisen dat je jezelf als organisatie goed kent en weet wat je basis is, waar je voor staat en wat je DNA is. Met dat als fundament verkennen we onze speelruimte en veranderen we mee met onze tijd en met wat die van ZMf vraagt. De luis in de pels zijn, de aanjager, de beschermer. In gesprek en verbindend, grenzen verkennend of die juist duidelijk stellend. En dat altijd met respect voor onze gesprekspartner en in een open en transparante dialoog.

2021 pakte financieel niet helemaal uit zoals we hadden voorzien en gehoopt. Toch kijken we terug op een jaar met mooie winsten voor de natuur in Zeeland. We zijn bijvoorbeeld trots op het moderne nieuwe format Zeeuwse Zichtlijnen dat we lanceerden en dat veel potentie heeft om een brede nieuwe doelgroep te betrekken bij de ecologie in Zeeland.

Het team van ZMf heeft afgelopen jaar af en toe flink moeten schakelen, onder andere door de lastige werkomstandigheden op afstand en persoonlijke omstandigheden van medewerkers, waardoor binnen het team taken tijdelijk verschoven. Maar ondanks dat hebben we laten zien dat ZMf, mede door de bijzondere teamgeest, gefocust en strijdbaar blijft.

Ira von Harras,
directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	4
Verslag van de activiteiten	6
Inleiding	8
Meerjarenstrategie	9
Thema 1 - Duurzaamheid, Circulair & Energietransitie	12
Thema 2 – Deltawateren	16
Thema 3 - Ruimtelijke Ordening en Landschap	20
Algemene prestatieafspraken	25
Bestuursverslag	28
Jaarrekening 2021	45
Controleverklaring bij de jaarrekening	67
Tot slot	70

Verslag van de activiteiten

Inleiding

De klimaatverandering moet worden gestopt, de ongekende achteruitgang van de biodiversiteit gekeerd. De klok tikt door en de druk om tegenmaatregelen te nemen wordt steeds groter. Ook in Zeeland speelt die urgentie. De noodzaak om onze samenleving binnen afzienbare tijd duurzamer en schoner in te richten is hoog. Er wordt dan ook veel van ZMf gevraagd en verwacht. Hoe blijf je als natuurorganisatie gefocust, hoe hou je het hoofd koel in discussies over omstreden onderwerpen en waar leg je de prioriteiten?

Daarvoor baseren we ons steeds opnieuw op ons tijdloos kompas. Daarin hebben we bepaald wat onze strategische doelen zijn op de lange termijn, wat onze principes zijn en waar onze kracht ligt, namelijk in verbinden en het creëren van meerwaarde door slimme samenwerking. Door die maximaal in te zetten hebben we een grote positieve impact op onze omgeving. We zijn een professionele club met een breed netwerk, met gezag op het gebied van natuur en milieu in de regio, die aan belangrijke gesprekstafels zit en daar wordt gewaardeerd, ook als de belangen uiteenlopen.

Wil je meer weten over het tijdloos kompas van ZMf? Klik dan [hier](#).

Meerjarenstrategie

ZMf wil een unieke bijdrage leveren aan een mooi Zeeland en een gezonde prettige leefomgeving. We borgen de stem voor natuur en milieu in Zeeland, nú en de komende veertig jaar. We zijn strijdbaar voor een natuur-inclusieve samenleving. We komen op voor kwetsbare natuur en spannen ons in voor verduurzaming van de maatschappij.

We hebben een idealistische basis voor de langere termijn voor Zeeland op het terrein van de twee grootste huidige bedreigingen: klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit. Wij zijn dé organisatie voor natuur en milieu die ook op lange termijn de leefbaarheid van Zeeland in het oog houdt. We houden waar nodig de betrokken partijen bij de les. Wij kijken daarbij naar het hele systeem en zijn in staat om in te zoomen op kleinere deelgebieden van dat systeem. We hechten veel belang aan gefundeerde argumenten en feiten.

Bij alles wat we als mens doen, vraagt ZMf zich altijd af of dat ook positieve impact heeft op generaties na ons. Deze fundamentele vraag leren wij van natuurvolkeren die zichzelf ten doel stellen om zorg te dragen voor zeven generaties na hen. Op die manier houden we zo goed mogelijk rekening met hen die nu nog geen stem hebben.

Een gezonde vorm van zelfreflectie vindt ZMf onmisbaar om flexibel en daadkrachtig te zijn en blijven. We vinden dat we kritisch naar onszelf en ons functioneren moeten kijken. Dat maakt ons een sterke lerende organisatie die zichzelf steeds opnieuw uitvindt en haar werk steeds verder weet te professionaliseren.

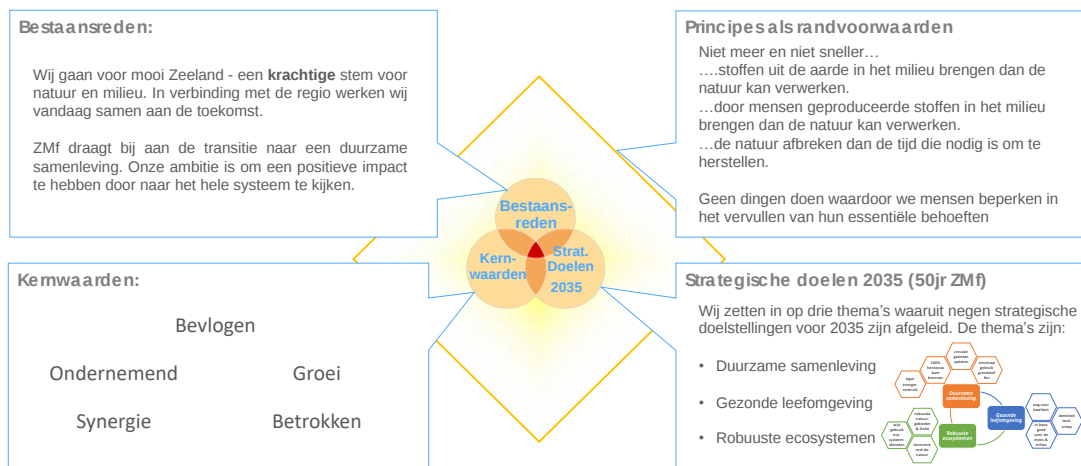
Organisatorische context van ZMf

ZMf is een koepelorganisatie die namens haar lid-organisaties en individuele leden belangen op het gebied van natuur en milieu in Zeeland behartigt. ZMf vertegenwoordigt zo een brede laag van belanghebbenden en betrokken inwoners. Hierdoor fungeert ZMf als aanspreekpunt voor alle Zeeuwen, overheden, bedrijven, industrie, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en belangenorganisaties. ZMf heeft een groot netwerk waarin ze veel impact heeft. Dat maakt haar de spin in het web met gezag op het gebied van natuur en milieu in Zeeland.

Onze wijze van organiseren

Het fundament van onze organisatie is het Tijdloos Kompas. Hierin hebben wij aandacht voor onze bestaansreden, kernwaarden, principes als randvoorwaarden en onze strategische doelen voor de lange termijn. Dit kompas helpt ons met het uitzetten van een duidelijke koers en bij het vasthouden ervan. Het Tijdloos Kompas biedt houvast bij het nemen van beslissingen en bij de steeds weerkerende keuze waar we onze expertise willen inzetten.

Het kompas van de zmf

De Meerjarenstrategie voor de periode 2021-2025 ligt vast in drie programma's: Ruimtelijke Ordening & Landschap, Deltawateren en Duurzaamheid & Circulaire Economie.

Op kortere termijn werken we met een jaarplan. In dit jaarplan geven we onszelf de vrijheid om, met de langetermijnstrategieën in het vizier, slim te anticiperen op de realiteit en actualiteit van de dag. Dit maakt ZMf van alle tijden.

Onze wijze van uitvoeren

Sterk in faciliteren. Vertellen van hoopvolle en positieve verhalen. Een faire partij die de vinger aan de pols houdt en bijdraagt aan de juiste stappen voorwaarts. Een gedegen en professionele gesprekspartner voor overheden en sectoren. Nauwe samenwerking met bedrijven in impactvolle projecten. Invloed op relevante uitvoeringsagenda's van sectoren en overlegstructuren. Verbinden van mensen en ideeën. Mobiliseren van publiek en het verzinnen van ludieke campagnes om Zeeuwen te overtuigen van urgentie en noodzaak om positief te veranderen. Dit alles maakt ZMf uniek.

Thema 1 - Duurzaamheid, Circulair & Energietransitie

Wij zetten ons iedere dag met volle overgave in voor een energieneutrale & circulaire economie in Zeeland. Er mag geen afval meer bestaan en elk product en elke grondstof moet weer gebruikt kunnen worden in kringlopen. Circulair handelen moet het nieuwe normaal worden. Wij leggen de verbindingen tussen bewoners, ondernemers en overheid. Zo moeten ketens gesloten worden en inspireren we anderen om mee te doen.

De overgang naar een duurzame energieopwekking in Zeeland is veelomvattend en heeft mogelijk een grote impact op milieu en landschap. Daar letten we op en we zoeken oplossingen met natuurorganisaties, ondernemers, inwoners en overheden. Ook bieden we advies en assistentie aan initiatieven van onderop: energiecoöperaties en betrokken burgers die lokaal werk maken van de energietransitie.

1. Klimaatakkoord; impact in de regio (Provincie Zeeland)

Als ZMf hebben we in 2021 samenwerking gezocht met Urgenda. We hebben onze achterban benaderd om mee te doen met het 40 puntenplan van Urgenda. Ook heb we bij diverse zorginstellingen (milieucoördinatoren) de actie Energiestrijd onder de aandacht gebracht. Daarnaast werken we met hen samen op het Project Meer Bomen Nu en helpen we hen om Zeeuwse oogstbegeleiders en oogstvrijwilligers te werven voor het oogsten van zaailingen, om deze elders bij boeren, particulieren en voedselbossen in Zeeland uit te planten.

2. Versnellen van de Energietransitie binnen de RES (Provincie Zeeland)

De Zeeuwse Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is goedgekeurd en er is gewerkt aan RES 2.0. Hiervoor hebben wij weer plaatsgenomen aan de bestuurlijke hoofdtafel Elektriciteit en Bebouwde omgeving. Meedenken, monitoren en bewaken zijn rollen die we samen met Zeeuwind hierin hebben opgepakt. De tafels zijn echter heel weinig bij elkaar geweest. We zijn ook op andere fronten actief geweest in de Zeeuwse energietransitie. Ook hebben we op verzoek van de Provincie/ Zeeuwse gemeenten meegeholpen aan de organisatie v[an wat?] Zo hebben we meegeholpen aan diverse afleveringen van Omroep Zeeland over de energietransitie.

ZMf heeft een actieve bijdrage geleverd aan het project Energieke gemeenten, inhoudelijk en door de communicatie en organisatie van diverse doe- en leerlabs te ondersteunen. Zo hebben we meegewerkt aan de participatietoolkit, de sociale warmte atlas en de vaststelling van wat er te leren viel van gemeente- en bewonersinitiatieven gericht op de warmtetransitie. We hebben diverse Zeeuwse gemeenten en groepen bewoners geadviseerd over energietuinen (multifunctionele zonneparken), het streven naar 50% lokaal eigendom van hernieuwbare opwek, de warmtetransitie, diverse participatie(vormen) en over de vraag hoe je succesvol burgers bij je project betreft.

ZMF heeft meegedacht over de inrichting en monitoring van het zonnepark voor Yara, eigendom van Shell. De inbreng van ZMf was erop gericht het zonnepark zo veel mogelijk landschapsvriendelijk en natuurvriendelijk te maken en het zo goed mogelijk op te laten gaan in de overige (tijdelijk) natuur in de Koegorspolder. Deze natuurinclusieve energietransitie gaan we volgend jaar als ZMf verder oppakken en uitwerken.

Bovenstaande activiteiten sluiten deels aan bij het programma “Participatie Coalitie”, waarin De Natuur- en Milieufederaties nauw samenwerken met HIER Klimaatbureau, Buurkracht, Energie Samen, LSA bewoners en de energieloketten.

3. Industrie in de regio ()

In 2021 heeft ZMf deelgenomen aan bijeenkomsten van de werkgroep en van de stuurgroep. De werkgroep komt naar behoefte samen, de stuurgroep tweemaal per jaar. ZMf heeft bijgedragen aan de totstandkoming van het werkdocument voor Ambitie duurzame havens 2030, een nieuwe versie van het in 2016 opgestelde document. Dit proces moet in 2022 uitmonden in een – in vergelijking met de versie van 2016 - meer duurzame ambitie, waar partijen ook op afgerekend worden. Een sterk gezamenlijk fundament en een lange termijnvisie voor de samenwerking tussen de 4 convenantpartners zijn onderwerpen die verder uitgewerkt moeten worden in 2022.

ZMf heeft haar standpunt over CCS (beperking van CO2 emissies door opvang en opslag) in een brief aan de formateur van de nationale regering bekend gemaakt. Die brief is in de column *Moedig in mijn ongemak* geplaatst op de website van ZMf en verspreid via socials.

4. Top 10 Toekomstideeën ()

Voor twee sectoren, recreatie en mobiliteit, heeft ZMf in gesprekken met onder andere ondernemers en brancheorganisaties goede ideeën voor praktische duurzaamheidstips geïnventariseerd. Vervolgens zijn contacten gelegd met organisatoren van inspirerende praktijkvoorbeelden. Per tip werd onder andere een motivatie benoemd, een duidelijk stappenplan voor de aanpak uitgewerkt en werden ter inspiratie voorbeelden uit de praktijk gegeven. Voor deze informatie is per sector een landingspagina op de website van ZMf ingericht. Ook is per sector een flyer ontworpen die deze webpagina's onder de aandacht brengt. De flyer is zowel digitaal als fysiek aangeboden aan het uitgebreide netwerk binnen de beide sectoren om de tips zo breed mogelijk te verspreiden onder ondernemers in Zeeland. Hierop is zeer positief gereageerd. Helaas heeft de fysieke verspreiding die toegezegd was op diverse fysieke bijeenkomsten in de sectoren niet kunnen plaatsvinden door de coronamaatregelen. We gaan ervanuit dat die fysieke verspreiding alsnog zal plaatsvinden als de bijeenkomsten weer kunnen worden opgepakt. Omdat de Tips voor de Toekomst over een langere tijd mee kunnen, zullen we doorgaan met de verspreiding ervan. De webpagina's zijn opgenomen in onze digitale nieuwsbrief en gedeeld via onze social mediakanalen.

Bekijk het resultaat hier:

<https://zmf.nl/project/tipsvoormobiliteit/>

<https://zmf.nl/project/tips-voor-de-toekomst-voor-recreatie/>

5. Particulieren, scholen en duurzame energie ()

ZMf heeft in diverse projecten stevig ingezet op energiebesparing en opwekking duurzame energie richting diverse doelgroepen. We doen dat in drie projecten.

Energieservicepunt Zeeland

In het Energieservicepunt Zeeland werken we nauw samen met Zeeuwind en het Zeeuws Klimaatfonds. We hebben middels een helpdesk ‘burgerinitiatieven’ als energiecoöperaties, postcoderoosprojecten, duurzame dorpen en andere energie-initiatieven ondersteund. Onze activiteiten zijn gericht op kennisdeling, advisering en uitwisseling van actuele informatie en ervaringen op het gebied van duurzame energie, energiebesparing en het stimuleren van de Zeeuwse energiebeweging. Zo hebben we een goed bezocht webinar georganiseerd over de nieuwe postcoderoosregeling, diverse bijeenkomsten over de (elektrische) deelauto en een behoefte onderzoek uitgevoerd naar de wensen van VvE-besturen. De

aansluitende bijeenkomst/informatiemarkt voor Zeeuwse VvE's is i.v.m. corona helaas verschoven naar begin 2022. Dit geldt ook voor de startbijeenkomst voor klimaatgrootouders. Er zijn drie energienieuwsbrieven gestuurd en er is ook op andere wijze met betrokken ondernemers gecommuniceerd.

Meer energie in scholen

Het project richt zich op het energetisch verduurzamen van twintig Zeeuwse basisscholen. Het tweejarig project 'Meer energie in scholen' was verlengd met een jaar tot december 2021. De verduurzaming is complexer gebleken dan verwacht. De resultaten en de ervaren knelpunten zijn toegelicht in het eindverslag, dat nu ligt bij de subsidiegevers SZPB (Stichting Zeeuwse Publieke Belangen) en de Provincie Zeeland. Het is een project van ESP Zeeland, ZMf speelt als penvoerder een bescheiden rol.

Participatiecoalitie

De Participatiecoalitie helpt bij het betrekken van bewoners. Voor advies en ondersteuning kunnen gemeenten, bewoners en regio's terecht bij de Participatiecoalitie. In de Participatiecoalitie steken vijf maatschappelijke organisaties de koppen bij elkaar van, voor en door bewoners, namelijk HIER, De Natuur en Milieufederaties, Energie Samen, Buurkracht en LSA bewoners¹. In Zeeland nemen ZMf en Zeeuwind hierin het voortouw. In 2021 hebben we succesvolle buurtaanpakken en energieprojecten gedeeld met onze achterban, hebben we als ZMf twee bewonersgroepen begeleidt m.b.t. de stappen naar een aardgasvrij/klimaatneutraal dorp (werkgroep Hoedekenskerke en werkgroep Borssele -BEN 2030). Er is een intentieverklaring ondertekend voor de samenwerking tussen werkgroep, gemeente en Participatiecoalitie/ZMf voor ondersteuning in de toekomst. Ook hebben we de Zeeuwse gemeenten advies gegeven over (het belang van) participatieve planvorming, beleidsvorming en uitvoering (inclusief lokaal eigenaarschap van wind- en zonneparken).

6. Jongerenparticipatie ()

Via het netwerk van Finding Roots dat ZB Bibliotheek voor Zeeland uitvoert, is ZMf ingestapt om te oriënteren welke jongeren betrokken kunnen en willen worden bij de activiteiten van ZMf. De eerste opzet voor de Raad van Inspiratie staat en mogelijke kandidaten zijn in kaart gebracht.

Via onze zetel in de Adviesraad van het duurzame festival ZLDND2050 verbinden we jongeren van Roots aan de organisatie van het festival zodat zij een podium kunnen krijgen voor hun doelen.

Via het platform EnMorgenDan op sociale media zoals Instagram en LinkedIn bouwen we aan een jongeren community en posten we berichten die gericht zijn op jongeren die in Zeeland toekomst hebben.

¹ Het LSA is een netwerk van bewonersgroepen, buurthuizen in zelfbeheer, BewonersBedrijven en coöperaties.

7. Reductie CO₂ Scheepvaart

ZMf heeft met betrekking tot de emissies van de scheepvaart contact gelegd met nieuwe contactpersonen in het veld, o.a. van Stichting Noordzee. De brief van kapitein Ton Quist is ter kennisgeving aangenomen. Scheepvaart is een bron van luchtverontreiniging. ZMf blijft het onderwerp agenderen.

In de afgelopen jaren zijn technologieën ontwikkeld die de uitstoot van verontreinigende gassen verminderen. Zo behandelt 'ULEV', een filtersysteem uitlaatgassen en houdt daarmee 99% van de nanopartikels tegen. ZMf vraagt zich af waarom opdrachtgevers van baggerwerkzaamheden het inzetten van ULEV schepen niet altijd verplicht stellen. Stelt de opdrachtgever die norm niet dan beperkt de opdrachtnemer zich ertoe om binnen de kaders te blijven, het do – no - harm- principe te eerbiedigen. Dan wordt er echter nog (te) veel stikstof uitgestoten. Zo constateerde de Coalitie Delta Natuurlijk bij de analyse van het ontwerpbesluit vergunning vaargeulonderhoud Westerschelde dat ULEV-schepen pas verplicht zijn voorgeschreven als stikstofemissienormen dreigen te worden overschreden. ZMf heeft daarom voor inzet van ULEV-schepen gepleit in haar zienswijze.

Een ander aan scheepvaart gerelateerde luchtverontreiniging is het ontgassen van scheepsruimen. Na een vraag hierover vanuit een lid van ZMf is navraag gedaan over de stand van zaken betreffende een verbod.. Duidelijk werd dat het terugdringen van ontgassen afhangt van de ratificatie van een internationaal verdrag. ZMf gaat in 2022 de samenwerking aan met Belgische partners om de ratificatie te versnellen.

8. Energie en groen

Het idee van een energietuin is met diverse gemeenten besproken. Dat heeft echter nog geen concrete pilot opgeleverd en al helemaal geen projectvoorstel.

Het projectplan Groene (multifunctionele) zonnedaken waar we als ZMf in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Zeeland veel tijd in hebben gestoken, is helaas gestrand. We hebben er geen geld van Publieke Belangen voor kunnen krijgen. In 2022 willen we er in een zeer afgeslankte versie toch mee aan de slag.

9. VernieuwersLAB (VLAB)

Na de (enige) online bijeenkomst in 2020 waar veel dynamiek en energie in zat, is het onderwerp 'eerlijke arbeid in de 21e eeuw' verder geëvalueerd naar een bijeenkomst oktober 2021. Tijdens deze bijeenkomst hebben een 20-tal deelnemers nagedacht over de WeAll Economy. Het is toegelicht door dé expert op dit thema, Kees Klomp. Na afloop werd vastgesteld dat het VernieuwersLAB zich onder jongeren zou moeten uitbreiden en dat een verbinding gezocht zou moeten worden met de WeAll Economy voor jongeren. Het netwerk van het VernieuwersLAB is uitgenodigd om in actie te komen door elkaar op te zoeken en data te zoeken waarop deze onderwerpen via de Hogeschool Zeeland en via colleges van Kees Klomp aangeboden worden.

In 2021 is ook een subsidieaanvraag voorbereid voor een vervolg van het VLAB in 2022. VLAB zien we dus weer terug in 2022.

Thema 2 – Deltawateren

Het jaar 2021 stond voor het programma Deltawateren in het teken van de verbinding tussen verschillende urgente vraagstukken. Klimaatbestendigheid, connectiviteit van natuur, veerkracht en synergie zijn de kernwoorden die in de verschillende onderwerpen terugkomen. De effecten van zeespiegelstijging en klimaatadaptatie zijn van invloed op de ecologie en kwaliteit van de leefomgeving. De natuur kan echter ook bijdragen aan het behoud van een veerkrachtig Zeeland. Daarvoor is het belangrijk dat wateren en natuur verbonden zijn onderling en met vormen van gebruik. Deze integrale benadering komt naar voren in projecten als Werken met Waterlandschappen en natuurlijke klimaatbuffers en het versterken van de connectiviteit van natuur langs de randen van de deltawateren.

Ook de verdere uitwerking van het concept Energie-eiland, het identificeren van koppelkansen tussen ecologie en de energietransitie en het ontwikkelen van initiatieven vanuit natuurinclusiviteit dragen bij aan een Zeeland waarin de natuur voldoende ruimte krijgt. Bewustwording van het mooie in de natuur draagt bij aan het succes van deze zaken. Daarom heeft ZMf in 2021 ingezet op meer bekendheid van het onderwaterleven in de Zeeuwse wateren. Verbinding kan ook ontstaan door het delen van kennis. Via kenniscommunities, werksessies, bijdragen aan lesprogramma's en begeleiding van studenten heeft ZMf in 2021 het gedachtegoed en waardering van de deltawateren verder versterkt en verbreid.

1. Zeespiegelstijging en Klimaatadaptatie ()

Klimaatadaptatie en de mogelijke gevolgen van zeespiegelstijging voor Zeeland krijgen een steeds prominenter plaats op de politieke en publieke agenda. Voor ZMf zijn deze onderwerpen al een aantal jaar een belangrijk onderdeel van het programma Deltawateren. In voorgaande jaren is ZMf aangesloten bij een aantal initiatieven omtrent het klimaatbestendig inrichten van de Zeeuwse kustlijn en coördineert ZMf de Ambassadeurs Natuurlijke Klimaatbuffers.

In 2021 heeft ZMf haar visie op een klimaatbestendig Zeeland verder uitgewerkt en uitgedragen bij verschillende bijeenkomsten en overleggen. Dat Zeeland is ontstaan uit de dynamische interactie tussen land en water vraagt om een ander perspectief op Zeeland. Eén waarin de ontstaansgeschiedenis in relatie tot de huidige inrichting van Zeeland een belangrijk uitgangspunt is voor toekomstige ingrepen. In die integrale benadering wordt gezocht naar de balans tussen natuurlijke processen en een optimale gebiedsinrichting.

ZMf is actief betrokken geweest bij initiatieven als de klimaatadaptatiestrategie, de Kenniscommunity Oosterschelde en de iconprojecten Waterkerende Landschappen. Deze samenwerkingsverbanden richten zich op nieuwe, innovatieve wijzen waarop de Zeeuwse kustzone kan worden ingericht zodat waterveiligheid in samenhang met natuurlijke processen, natuur en andere gebruiksfuncties gerealiseerd kan worden. In het bijzonder heeft ZMf een belangrijke bijdrage geleverd aan de organisatie en inhoudelijke uitwerking van een eerste werkatelier voor het 4-jarige project Werken met

Waterlandschappen. In dit atelier is het concept van een maatschappelijk businessmodel uitgewerkt voor de waterkerende landschappen langs de Zeeuwse kust. Dit maatschappelijke businessmodel zal in de komende jaren verder worden uitgewerkt.

De natuur voor je laten werken is een belangrijk uitgangspunt van natuurlijke klimaatbuffers. In 2021 hebben de klimaatambassadeurs een strategie voor 2022 uitgedacht en voorbereid om het concept van natuurlijke klimaatbuffers in Zeeland meer bekendheid te geven. De toepassingen van natuurlijke klimaatbuffers zijn tijdens bijeenkomsten toegelicht. Voor de Coastal Challenge van de Hogeschool Zeeland is een toepassing van Natuurlijke Klimaatbuffers voor poelgronden op Tholen ingebracht. Deze is vervolgens onder begeleiding van ZMf en ambassadeurs door twee groepen studenten uitgewerkt. In Zeeland dreigt op korte termijn een tekort aan zoet water. ZMf heeft in samenwerking met andere natuurorganisaties actief bijgedragen aan het Zeeuws Deltaplan Zoetwater en de Broedplaats Schouwen-Duiveland. ZMf heeft een inhoudelijke inbreng geleverd op het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. ZMf is voorts betrokken geweest bij de werkgroepen Waterbassins en Natuurlijke Waterberging. Hierin heeft ZMf aandacht gevraagd voor de natuurbelangen en de integraliteit van ingrepen en oplossingsrichtingen. Innovatieve multifunctionele toepassingen kunnen ook bijdragen aan klimaatbestendige kustzones. ZMf heeft in 2021 een mogelijke combinatie van waterveiligheid, natuur en aquacultuur verder uitgewerkt en zij zal deze toepassing in 2022 verder concretiseren.

2. Energie, water en ecologie ()

De energietransitie is een van de grote opgaven voor de komende jaren. Alternatieve vormen van energieopwekking, wind, zon, getijde etc., hebben ieder een unieke interactie met het watersysteem en de ecologie. In 2021 heeft ZMf in gesprekken met verschillende initiatiefnemers geïnventariseerd welke mogelijkheden van energieopwekking in de Zuidwestelijke Delta worden ontwikkeld. Eerdere samenwerking op het gebied van getijde-energie is gepresenteerd op een internationaal congres en toekomstige mogelijkheden voor getijde-energie in Zeeland. De ontwikkelingen rond windenergie (op zee en op land) hebben veel aandacht gevraagd. De effecten van de aanlandingen van windparken op zee en mogelijke koppelkansen maar ook de gevolgen van windparken op zee voor het mariene ecosysteem zijn belangrijke aandachtspunten geweest in eigen inventarisaties en in overleggen met Tennet. De cumulatieve effecten van windenergie op ecologie kwam aan de orde in besprekingen over een windpark langs het Schelde-Rijnkanaal. Als uitkomst van overleg met Na overleggen tussen projectontwikkelaars en natuurorganisaties, waaronder ZMf, streeft de ontwikkelaar naar plaatsing in 2022 van detectiesystemen om aanvaringen met windturbines van vogels als de Wespendif en de Zeearend te voorkomen.

3. Het Zeeuwse onderwaterleven ()

Ongeveer 40% van de oppervlakte van Zeeland bestaat uit water. Het leven onder water is van groot belang voor natuur en leefbaarheid. Toch is dat leven vaak nog onderbelicht in de discussie over natuurwaarden. In 2021 heeft ZMf zich ingezet om de het leven onder water meer in de belangstelling te zetten. Zo heeft ZMf als lid van de kenniscommunity Zuidwestelijke Delta actief bijgedragen aan de themasessie onderwaterleven. Hierbij is naast een actieve bijdrage aan de organisatie ook een presentatie in samenwerking met Nationaal Park Oosterschelde verzorgd.

ZMf heeft initiatieven ondersteund gericht op het vergroten van ecologische waarden van oevers, ecovriendelijke en educatieve vormen van toerisme en recreatie en natuurinclusieve projectideeën. ZMf heeft geadviseerd, kennis ingebracht en bijgedragen aan verbindingen met geschikte organisaties. De mogelijkheden voor het vergroten van de ecologische waarden op de water-land overgangen was onderwerp van een stageopdracht die heeft geresulteerd in een rapport over kansen voor het versterken van het onderwaterleven.

Een info-leaflet met interessante wetenswaardigheden over de Zeeuwse onderwaterwereld voor kinderen zal in 2022 via een webpagina op ZMf-website met informatie over onderwaterleven beschikbaar komen.

4. **Connectiviteit en klimaatrobuustheid deltanatuur** (Provincie Zeeland)

Natuur kent geen grenzen, landnatuur houdt niet op waar waternatuur begint. De twee zijn sterk verbonden met elkaar. Vaak vormt de grensovergang tussen land en water een gebied met de meest rijke natuur, tevens een corridor waarlangs organismen kunnen migreren. Dit grensgebied is daarmee van groot belang voor de connectiviteit van natuur, de biodiversiteit en de klimaatrobuustheid van deltanatuur.

In 2021 heeft ZMf een aantal initiatieven uitgewerkt om de natuurwaarden en de connectiviteit van de natuur langs de randen van de Deltawateren te versterken. De tijdens een innovatie hub Dijkversterking Hansweert opgehaalde ideeën voor een natuurvriendelijke en duurzame inrichting van dijken is verwerkt in een infoleaflet en webpagina. Deze ideeën en andere concepten zijn ingebracht tijdens bijeenkomsten en overleggen.

Connectiviteit tussen ecologie en economie was het onderwerp van een werksessie bij de werkconferentie ZWD die is georganiseerd door ZMf. Hieruit zijn ideeën ontstaan over versterking van natuurwaarden die weer hebben geresulteerd in een afstudeeropdracht naar vismigratie bij Rammegors en in concepten voor de natuurinclusieve inrichting van havens die in 2022 verder uitgewerkt zullen worden. De toepassingen van natuurlijke klimaatbuffers in combinatie met het natuurvriendelijk inrichten van dijken is tijdens verschillende overleggen ingebracht. Vanuit het samenwerkingsverband tussen de Coalitie Delta Natuurlijk en North Sea Port is de inventarisatie van biodiversiteit met behulp van bijen (Beeomonitoring) gestart.

5. **Kennisontwikkeling en kennisdeling** (Provincie Zeeland)

Kennisontwikkeling is een belangrijk component in het klimaatbestendig en veerkrachtig houden van de Zeeuwse wateren en kustzone. Als maatschappelijke organisatie staat ZMf midden in de samenleving en is zij aanspreekpunt voor burgers en initiatiefnemers. Vanuit deze positie brengt ZMf al een aantal jaren kennis en informatie in bij de Kenniscommunity Zuidwestelijke Delta en de Kenniscommunity Oosterschelde. Ook in 2021 leverde ZMf een actieve bijdrage aan deze kenniscommunities, de Zuidwestelijke Delta-themadag en werkconferentie ZWD. Met de medewerking aan verschillende interviews door onderzoekers en afstudeerders heeft ZMf bijgedragen aan onderzoek naar o.a. kusttoerisme, zoetwaterproblematiek en klimaatadaptatie. Daarnaast heeft ZMf bijgedragen aan een gastcollege voor de Master River Delta Development en hebben een drietal studenten van de Hogeschool Zeeland en de HAS een stage gedaan binnen het programma Deltawateren van ZMf op de onderwerpen Natuurlijke Klimaatbuffers, Zoetwater en connectiviteit randen deltatwateren.

6. **Gebiedsontwikkeling Deltawateren & Visserij** (Provincie Zeeland)

ZMf neemt als maatschappelijke organisatie deel aan verschillende overlegstructuren om de belangen van natuur en milieu te behartigen. In 2021 is ZMf actief betrokken geweest bij de Schelderaad en het regioteam Zuidwestelijke Delta (ZWD). ZMf heeft bijgedragen aan de organisatie van de werkconferentie ZWD en heeft de organisatie van een van de werksessies voor haar rekening genomen. Voor de samenwerking Schone Schelde heeft ZMf bijgedragen aan een tweetal werkgroepen. De PFAS-problematiek heeft veel aandacht gevraagd. ZMf heeft met verschillende organisaties overlegd over mogelijke acties. Voorts heeft ZMf in de samenwerking met Nederlandse en Belgische organisaties een zienswijze ingediend op het voornemen om grond afkomstig van uitvoering van het Oosterweelproject in de Schelde te storten.

Op het gebied van visserij is ZMf actief betrokken geweest bij vergunningstrajecten rondom het zeegroenten snijden en de handmatige kokkelvisserij. Ook neemt ZMf deel aan overleg over de oesterteelt en de verkenning naar alternatieve, innovatieve ontwikkelingen in samenhang met behoud en versterken van natuurwaarden. In samenwerking met de mosselsector heeft ZMf mogelijkheden verkend voor innovatieve combinaties tussen waterveiligheid, natuur en aquacultuur.

7. Coalitie Delta Natuurlijk/CDN ()

In 2021 voerde ZMf het secretariaat van de Coalitie Delta Natuurlijk (CDN). Daarmee opereert zij als verbindende factor tussen de verschillende partijen van de coalitie. ZMf heeft zorg gedragen voor afstemming binnen de coalitie, voor communicatie met externe partijen en, in nauwe samenwerking met North Sea Port en de havens van Rotterdam en Antwerpen, voor coördinatie van enkele initiatieven waaronder de afronding en verspreiding van de Vogelherkenningskaarten Zuidwestelijke Delta en de werksessies voor een Meeuwenvisie voor de Zuidwestelijke Delta. In CDN verband zijn verschillende zienswijzen ingediend in reactie op het Waterschapsbeheerplan en het ontwerpbesluit vergunning vaargeulonderhoud Westerschelde. Actuele ontwikkelingen zoals de beheerplannen N2000, de voortgang aanwijzingsbesluit VZM en de PFAS-problematiek en daaraan gekoppelde gezamenlijke acties zijn in CDN verband besproken.

8. Energie-eiland

De aanleg van een energie-eiland voor de Zeeuwse kust is een grootschalig project dat nog veel kennisvragen oproept. In 2021 heeft ZMf samen met consortiumpartners een projectplan met fasering uitgedacht. Dit plan wordt in 2022 tot projectvoorstel verwerkt en ingediend voor subsidie.

Thema 3 - Ruimtelijke Ordening en Landschap

ZMf ambieert een mooi Zeeland waar de natuur ook een plaats krijgt in stad, dorp en op bedrijventerreinen, waar de landbouw aansluit op de bestaande natuur, waar ruimtelijke plannen rekening houden met de biodiversiteit en waar gebieden met echte rust, duisternis en stilte te vinden zijn. Wij richten ons op bescherming van bestaande natuur en landschappen, maar ook op herstel en ontwikkeling van nieuwe natuur. Dat doen we door onze uitgangspunten onder de aandacht te brengen bij gemeenten, waterschap en provincie en door steeds bij overheden en ondernemers mee te denken over verbeteringen. Als het echt niet anders kan maken we gebruik van juridische procedures. Er lijkt steeds meer ruimte nodig voor de mens en zijn activiteiten en er lijkt steeds minder plaats te zijn voor dieren en planten. De gebieden waar dieren voedsel zoeken en

hun jongen grootbrengen worden steeds kleiner. Landschappen gaan steeds meer op elkaar lijken en er is steeds minder variatie in planten en bomen. Omdat dat uiteindelijk niet alleen slecht is voor de biodiversiteit, maar ook voor de gezondheid en het welzijn van de mens, vinden wij natuur- en landschapsbescherming van grote waarde voor Zeeland.

1. Biodiversiteitsherstel en landschapskwaliteit ()

ZMf stimuleert het versnellen van biodiversiteitsherstel. Dit is niet alleen van belang bij natuur, maar ook in woonwijken, op bedrijventerreinen, in de landbouw en op recreatiebedrijven. De Zeeuwse natuurambitie, die we in 2020 hebben opgesteld met vijf partners, is hierbij leidend. Grootste project hiervoor was in 2021 Plan Boom (zie hieronder).

Over het algemeen grijpen we elk overleg aan om te pleiten voor een natuurlijke inrichting en ecologisch beheer. Dit jaar hebben we diverse zienswijzen gestuurd naar gemeenten die nieuwe woonwijken plannen. We vroegen daarin om extra aandacht voor een groene inrichting. We werken met North Sea Port samen om door het aanbieden van biodiversiteitsscans (door Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) een biodiversiteitsvriendelijke inrichting en dito beheer te stimuleren. De eerste biodiversiteitsscan in 2021 vond plaats bij Covra.

We hebben dit jaar in een nieuw forma 'Zeeuwse Zichtlijnen' extra aandacht besteed aan bewustwording. Die Zichtlijnen zijn de opvolger van de Thijs Kramerlezingen. En natuurlijk vragen we elk jaar aandacht voor lichthinder en het belang van echte duisternis tijdens de Nacht van de Nacht.

Nacht van de Nacht

In drie gemeenten (Borsele, Vlissingen en Goes) is onderzoek gedaan naar verlichting bij bedrijven. Van de 152 onderzochte bedrijven, had maar liefst 107 bedrijven 's nachts onnodig verlichting aan. Dat is meer dan 70%! Bij Omroep Zeeland hebben we voor TV en radio aandacht gevraagd voor onnodige verlichting bij bedrijven en voor oplossingen.

Op 30 oktober zijn 11 nachtactiviteiten georganiseerd en hebben diverse gemeenten en bedrijven lichten gedoofd.

Plan Boom

In kader van Plan Boom zijn diverse activiteiten georganiseerd. Zoals de succesvolle uitdeelactie voor particulieren en hun tuin, die we samen met achterbangroep Velt Zeeuwse Eilanden en SLZ hebben georganiseerd. In totaal zijn er ruim 6.000 inheemse boompjes uitgedeeld op 7 locaties. Gemeenten Tholen en Goes hebben extra bijgedragen. De publiciteit rondom dit project was enorm. Het heeft ZMf veel positieve publiciteit opgeleverd, nieuwsbrieflezers, en zelfs nieuwe leden.

ZMf was ook trekker van een actie met vier hotels op Walcheren. Die hotels investeren in Zeeuwse natuur en planten 4.000 bomen in eigen buurt, in Biggekerke. We werken hiervoor samen met Staatsbosbeheer en met het Buitenfonds.

Op 20 Zeeuwse scholen zijn in een project samen met Waterschap Scheldestromen en IVN per schoolplein 4 grotere bomen geplant.

Tenslotte is in 2021 in het kader van Plan Boom de samenwerking met Delta verkend.

Het landelijke projectteam Plan Boom werd vanuit ZMf ondersteund door een medewerker van ZMf.

Meer informatie:

<https://zmf.nl/nieuws/6000-boompjes-enthousiast-onthaald-door-boomliefhebbers/>

<https://zmf.nl/nieuws/vier-zeeuwse-hotels-investeren-in-bos/>

<https://zmf.nl/nieuws/waterschap-scheldestromen-schenkt-4-bomen-per-school/>

Natuur op bedrijventerreinen

Als vervolg op 2B Connect heeft ZMf voor bedrijven een folder geschreven over natuur op bedrijventerreinen. De groensafari/excursie (voor bedrijven) is dit jaar niet doorgegaan, maar staat nu gepland op mei 2022 in Terneuzen. ZMf organiseert deze safari in samenwerking met Vlaanderen, de bedrijven Dow, Yara, North Sea Port en de gemeente Terneuzen.

2. Natuurinclusieve landbouw ()

Ook in het landelijke gebied staat biodiversiteitsherstel voorop. Intensiteit van het landgebruik en het steeds monotoner agrarische landschap zijn belangrijke redenen voor de achteruitgang in soorten. Wij stimuleren een meer natuurinclusieve en volhoudbare landbouw. Dit deden we vooral met het project Strokenteelt. Maar ook op tal van andere vlakken hebben we aandacht gevraagd voor de moeizame positie waarin veel agrariërs verkeren en tegelijk de vaak slechte situatie van het ecosysteem in het landelijke gebied. Lichtpuntjes zijn er ook. Biodiversiteit herstelt als we het aandacht geven. Dat zien we bijvoorbeeld bij het Partridge project Kop van Schouwen en bij diverse biologische boeren in Zeeland.

Met de pachters van North Sea Port in de Schorerpolder en Welzinge (bij Ritthem) zetten we ook de eerste stappen naar een natuurinclusieve landbouw. In 2021 werden met hulp van ZMf nieuwe contracten afgesloten tussen North Sea Port en pachters over een natuurinclusiever gebruik van de gronden; bestrijdingsmiddelen en kunstmest worden uitgefaseerd. Volgende stap is een plan vanuit de boeren met hulp van ecologen en andere adviseurs om te komen tot een natuurinclusieve invulling van hun pachtgronden. We hopen dat we ook op het hele bedrijf en niet alleen op de pachtgronden maatregelen gaan zien.

In 2021 was er maandelijks een 'lunch-overleg' met de andere Provinciale Natuur- en Milieufederaties waar we projectervaringen uitwisselen. Zeker de ervaringen m.b.t. verdienmodellen maakt dit een interessant overleg. ZMf heeft haar ervaringen m.b.t. het project strokenteelt gepresenteerd. ZMf heeft inhoudelijk de Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK) geadviseerd m.b.t. de lesbrief Zeeuwse kringloop voor studenten op de thema's: klimaat, voedselkwaliteit, duurzaamheid en

kringlooplandbouw. Hierin kwam heel duidelijk naar voren dat de informatie er maar net vanaf hangt welke 'bril' je opzet, die van de boeren of die van de natuur- en milieuorganisaties.

Strokenteelt

We hebben gedurende het jaar regelmatig aandacht gevraagd voor dit project, en eraan gewerkt boer, burger en maatschappij meer met elkaar te verbinden. Naast het versturen van diverse 'strokenteelt' nieuwsbrieven zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

- Webinar strokenteelt op 27 januari 2021 over resultaten 2020 en
- Veldbijeenkomst proefveld stroken op de Rusthoeve op 21 juli 2021
- Symposium 'Samen op weg naar een natuurinclusieve akkerbouw' op 6 september 2021
- Webinar 'Biodiversiteit op mijn bedrijf, zo moeilijk is het niet' op 25 november 2021

ZMf heeft met name in het symposium een belangrijke trekkersrol vervuld. Met ruim 80 aanmeldingen werd het symposium door onze achterban zeer druk bezocht. De boeren waren helaas in kleine getale aanwezig (20 aanmeldingen), aangezien ze druk waren met oogsten. Maar al met al een zeer succesvol symposium met als uitkomst een heel duidelijk gevoel dat we samen werk moeten maken van een meer natuurinclusieve landbouw. In de Wantij heeft een inhoudelijk verslag gestaan: https://zmf.nl/wp-content/uploads/sites/10/2021/12/20210568-Wantij-December-2021_web.pdf Of zie: <https://zmf.nl/nieuws/symposium-samen-op-weg-naar-een-natuurinclusieve-akkerbouw-erg-druk-bezocht/>

3. Ruimtelijke plannen ()

Het afgelopen jaar is een tweetal grote visies opgesteld, die ook voor natuur en milieu van groot belang (gaan) zijn: de Provinciale Omgevingsvisie en de Veerse Meervisie (zie recreatie en toerisme). ZMf heeft bij beide visies steeds de belangen ingebracht van klimaatadaptatie en -mitigatie, biodiversiteit, landschapskwaliteit, een gezonde samenleving en meer circulariteit. Bij de Provinciale Omgevingsvisie is actief meegewerkt in klankbordgroepen en is op meerdere momenten een achterbanraadpleging gehouden (voor zover de Covid-19 maatregelen dat toelieten). ZMf is op hoofdlijnen niet ontevreden, maar ziet op detailniveau nog wel wat aandachtspunten. Belangrijkste is dat de provincie een degelijke ambitie heeft vastgesteld op o.a. klimaat en biodiversiteit. Een groot aandachtspunt is dat de milieueffectrapportage waarschuwt dat diverse ambities met de huidige set aan maatregelen, activiteiten en plannen niet gehaald gaat worden. Daarom heeft ZMf in de tweede helft van het jaar extra ingezet op de ontwerp-omgevingsverordening van de Provincie. Een extra regelset is een van de maatregelen die kan bijdragen aan het halen van de ambities op het gebied van landschapskwaliteit, biodiversiteit én klimaat.

Naast deze provinciale zaken is er ook meegewerkt via klankborden of brainstormsessies bij meer regionale ontwikkelingen als bijvoorbeeld de inbreng natuur, geluid, luchtkwaliteit bij de klankbordgroepen voor de Deltaweg en het meewerken via enquêtes, interviews of brainstormsessies bij diverse gemeentelijke omgevingsvisies.

Wanneer we vanuit onze principes tegen een ruimtelijke ontwikkeling aanlopen die wat ons betreft niet hoort door te gaan, dan dienen we zienswijzen in op de nieuwe bestemmingsplannen. Dat is vorig jaar veelvuldig gedaan bij o.a. recreatieve ontwikkelingen, veehouderij, bij plannen voor nieuwe bedrijventerreinen en vanwege de stikstofproblematiek. Bijna al deze zienswijzen hadden primair tot doel om de effecten voor natuur en milieu beter inzichtelijk te maken; vaak ontbraken er ons ziens gegevens of werd een verkeerde conclusie getrokken die nadelig zou kunnen uitpakken voor biodiversiteit, landschapskwaliteit of klimaat. In meerdere gevallen hebben we besloten dat het issue zo belangrijk is dat we richting Raad van State gaan. Dat speelde bij de waterwoningen in N2000-gebied Veerse Meer bij de Paardekreek (in december helaas verloren) en bij een geitenhouderij bij Rilland. Al deze zienswijzen en

beroepen konden alleen worden gestart dankzij de steun en giften van leden en lidorganisaties. Dank daarvoor!

4. Recreatie en Toerisme ()

Eerder (bij Ruimtelijke Plannen) gaven we al aan dat er met de Provincie is gewerkt aan de Veerse Meervisie. De intentieovereenkomst van de Veerse Meervisie is op 8 september 2021 ondertekend door alle partners. Het proces van de visie liep lang niet altijd vlot. Veel pijlpijnprojecten maakten het niet makkelijker. We moeten steeds scherp blijven, maar uiteindelijk ligt er een visie waar we tevreden over kunnen zijn. Daarmee hebben we eindelijk een uitbreiding van de Kustvisie richting één van de Deltawateren.

We hebben als ZMf belangrijke afspraken kunnen maken over bebouwing aan de randen, landschapskwaliteit, onderzoek naar de bescherming van natuur én last but not least een snelle inzet op onderzoek en verbetering van de waterkwaliteit. Net als bij de Kustvisie is er bij de Veerse Meervisie een prettige samenwerking ontstaan om win-win situaties te creëren voor een kwalitatief hoogwaardig toeristisch product, inzet op natuurherstel en landschapskwaliteit & water(veiligheid) en is overeenstemming over een ruimtelijk kader waarbinnen zich ontwikkelingen kunnen voordoen. We haalden de Kustvisie al even aan. De ZMf is er nog steeds een van de trekkers van. Veel van de projecten in het uitvoeringsprogramma Kustvisie zijn inmiddels afgerond en in 2021 zagen ook een aantal streefbeelden of visies voor de aandachtsgebieden het levenslicht, bijvoorbeeld De Banjaard en Het Nollebos. De ZMf was daarbij steeds in meer of mindere mate vanuit haar expertise op landschapskwaliteit en natuurwaarden.

ZMf werkt ook mee aan de beantwoording van individuele vragen (vaak via Provincie of Impuls) van recreatieondernemers. We dachten mee met nieuwe ontwikkelingen bij recreatieondernemers; waaronder Molecaten in Waterdunen, Waterpark Veerse Meer en een heel aantal kleinere parken. Onze input bij de recreatieve plannen moet stimuleren tot het zorgvuldig omgaan met natuur en landschapskwaliteit. Daarnaast leveren we ook gevraagd (of soms ongevraagd) onze inbreng over duurzaamheid, energietransitie en gebruik van circulaire materialen en producten.

5. Duurzaam & gezond voedsel ()

Met de GoodFoodClub willen we in de Zeeuwse samenleving graag het aandeel duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel vergroten en iedere (agrarische) ondernemer ondersteunen die zich hiervoor inzet. Dit doen we door deze organisaties te promoten op de website van de GoodFoodClub. In 2021 hebben we actief nieuwe aanbieders voor de GoodFoodClub benaderd, en de banden met bestaande aanbieders aangehaald. I.s.m. de koepel van De Natuur en Milieufederaties is onder meer een fietstocht gelanceerd in het kader van de Week van de Biodiversiteit. Aanbieders op de route zijn voorgesteld in een filmpje (gedeeld op socials). Ook is in het kader van de Week van de Biodiversiteit online campagne gevoerd om het belang van gezond eten onder de aandacht te brengen ook en in samenhang met Zeeuwse Natuurambitie.

6. Thijs Kramerlezing & Campagne biodiversiteit ()

De bedoeling was het om begin 2020 de zevende Thijs Kramerlezing te organiseren. Helaas bleek dat onmogelijk vanwege COVID-19. Daarom hebben we in 2021 besloten om de Thijs Kramerlezing een mooie opvolger te geven in Zeeuwse Zichtlijnen. Zeeuwse Zichtlijnen is een nieuw format van ZMf waarin we in alle rust en met aandacht luisteren naar en praten met frisdenkende, veruit kijkers en deskundigen. Het gaat altijd over belangrijke thema's die te maken hebben met de natuur in Zeeland.

Zeeuwse Zichtlijnen wil inspireren en motiveren om te werken aan een mooi en duurzamer Zeeland. Het format bouwt voort op het inspirerende gedachtegoed van wijlen natuurbeschermer en bestuurder Thijs

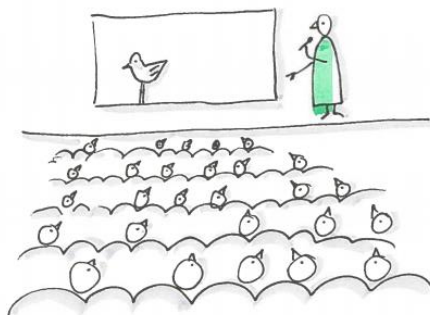
Kramer. Hij stimuleerde met spraakmakende ideeën de zoektocht naar een gezond evenwicht tussen natuurwaarde en samenleving.

Het nieuwe format bestaat uit een aantal vooraf opgenomen interviews die we uitzenden als podcast, en een meetup. De interviews daarvoor worden op locatie opgenomen, bijvoorbeeld in een natuurgebied in Zeeland. Het nieuwe format sluit aan bij een breed publiek, is langere tijd beschikbaar en nodigt mensen uit alle lagen van de samenleving uit om te luisteren, na te denken en in gesprek te gaan over onderwerpen en vraagstukken die van belang zijn voor de Zeeuwse regio, maar ook daarbuiten.

De eerste editie van Zeeuwse Zichtlijnen draaide om biodiversiteit. De mens kan niet zonder natuur en biodiversiteit. Natuur met een rijke biodiversiteit houdt ons gezond en gelukkig, maakt onze provincie aantrekkelijk en zorgt voor een vitale economie. De natuur levert belangrijke grondstoffen en bouwstenen. De verschillende dier- en plantensoorten en hun leefgebieden horen bij elkaar en moeten in balans zijn. Een gezond milieu is weerbaar en kan vervuilende stoffen opvangen en afbreken. Biodiversiteit toont aan hoe schoon het milieu is. In de afgelopen decennia is de biodiversiteit in Zeeland sterk achteruitgegaan, de vernietiging ervan is een bedreiging voor ons welzijn en onze welvaart.

In het kader van het thema biodiversiteit wandelde ZMf met onze gasten Koos Biesmeijer, Bas Borsje en Jori Wolf door de Zeeuwse natuur. We spraken met hen over het thema biodiversiteit. De gesprekken zijn te beluisteren in de Zeeuwse Zichtlijnen podcast, te vinden in je podcastapp.

Algemene prestatieafspraken

ZMf zette het afgelopen jaar een aantal thema-overstijgende activiteiten op. Door een verbeterde communicatiestrategie (ver)binden we bijvoorbeeld de achterban steviger en nemen wij hen mee in de nieuwe landelijke ontwikkelingen en nemen daarin de regie.

1. Coördineren in de regio ()

Wij zoeken al jaren actief de samenwerking richting andere belangenorganisaties en de overheden in Zeeland. Wij willen daarbij de actieve stem zijn voor een duurzame samenleving, voor biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Dit doen we in bestaande overlegstructuren als Provinciale Commissie Groene Ruimte, Sociaal Economische Raad Zeeland, Nationaal Park Oosterschelde, CRO Vliegveld Midden-Zeeland. Maar evenzo in allerlei andere netwerken. We dragen in overleggen de principes van The Natural Step uit en benutten de overleggen voor een brede samenwerking met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteitsproblematiek het hoofd te gaan bieden.

Daarnaast zorgen we in onze overleggen buiten Zeeland dat kwaliteiten als rust, ruimte, natuur van het Zeeuwse landschap gehoord en gezien worden. Maar ook de, soms als onnatuurlijk beschouwde, samenwerking in Zeeland tussen de diverse belangenorganisaties als recreatie, industrie en natuur- en milieuorganisaties is een pre om grote problemen het hoofd te kunnen bieden. Ook dit mag verteld worden.

In 2021 hadden we een actieve rol bij de volgende overleggen en onderwerpen:

1. Omgevingsvisie (Bouwstenen natuur, landschap, landbouw, recreatie, deltawateren, ambtelijke integratiegroep, bestuurlijke integratiegroep)
2. Sociaal Economische Raad Zeeland
3. Kerngroep Luchtvaart
4. CRO Vliegveld Midden Zeeland
5. Kustvisie (trekkersoverleg, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg, betrokken bij uitwerking aandachtsgebieden gemeenten)
6. Regionale Energie Strategie
7. Ambitie 2030 Stuurgroep en werkgroep
8. Vitaal Sloe & Kanaalzone
9. Comité van toezicht Interreg
10. Deltaplan Zoet Water
11. Nationaal Park Oosterschelde - Dagelijks Bestuur
12. Geopark overleggen
13. Schelderaad
14. Vlaams Nederlandse Schelde Commissie
15. Adviesgroep Zuidwestelijke Delta
16. Bouwsteen Klimaatadaptatie
17. Schone Schelde overleggen
18. Kenniscommunities Oosterschelde en Zuidwestelijke Delta
19. Gebiedsvisie Veerse Meer (trekker groen, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg)
20. Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied
21. Provinciale Commissie Groene Ruimte

22. Stikstofproblematiek (gebiedsgerichte benadering pilot Schouwen, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg)

2. Een krachtige organisatie (ZMF)

In 2021 heeft ZMF een grote stap gezet met het nieuwe format Zeeuwse Zichtlijnen, waarin een combinatie wordt gemaakt van een serie van 3 podcasts en een digitale meetup. De opzet is niet alleen flexibel in te zetten qua vorm, wat het ook COVID-proof maakte, maar zij geeft ook uitgelezen mogelijkheden om nieuwe (jongere) doelgroepen aan te boren. Met de publiciteit rondom Zeeuwse Zichtlijnen kon ZMF zich profileren als een actieve, moderne en flexibele organisatie. We publiceerden zo'n 20 persberichten waarmee we ten minste 10 keer in de media verschenen. Bovendien hebben we (ook in de media) regelmatig een glasheldere visie gegeven op (soms omstreden) onderwerpen, zoals kernenergie, thoriumcentrales, CCS en de noodzaak van CO₂-reductie bij de Zeeuwse industrie. Het ledenmagazine Wantij draagt stevig bij aan het gezag van ZMF, ook omdat daarin stof tot nadenken wordt meegegeven en edediscussie niet wordt gemeden. De column van Ira von Harras geeft de mogelijkheid om vanuit een persoonlijke invalshoek lastige onderwerpen onder de aandacht te brengen. In voorbereiding op de GR-verkiezingen in maart 2022 gaven we een folder uit met aanbevelingen voor fracties om te richten op duurzame doelen. Bekijk deze folder hier (<https://zmf.nl/nieuws/aanbevelingen-voor-fracties-richt-je-op-duurzame-doelen/>).

We kregen dit jaar vanuit onze achterban een vriendelijke suggestie om meer aandacht te besteden aan inclusiviteit in onze communicatie. ZMF wil een maatschappelijk betrokken, verbindende en vooruitstrevende organisatie zijn. Daarom zijn we actief aan de slag gegaan hiermee: om te beginnen met het genderneutraal maken van de adressering in onze correspondentie. Hiervoor is een beleidsnotitie gemaakt en een procedure bepaald aan de hand waarvan voortaan in de relatiebeheersysteem wordt gewerkt. ZMF heeft hiermee een voorbeeld gegeven. Binnen de Natuur en Milieufederaties wordt het onderwerp inmiddels gezamenlijk opgepakt. In 2022 wordt gekeken of er ook op andere vlakken meer inclusief kan worden gecommuniceerd.

3. Communicatiebeleid (ZMF)

Een duidelijke en consistente huisstijl vergroot je herkenbaarheid. Je logo wordt idealiter een soort waardekeurmerk dat je gezag en rol als aanjager, verbinder en beschermer onderstreept. Het is daarom belangrijk dat je uitingen met zorg worden vormgegeven in een consistente herkenbare stijl, die wel ruimte biedt voor wat artistieke vrijheid.

We hebben een stramien ontworpen voor een praktische informatieve folder in ZMF huisstijl. O.b.v. dit stramien is de folder met aanbevelingen voor de fracties in het kader van de GR-verkiezingen 2022 opgesteld.

Er werd een advies gegeven en afspraken gemaakt over hoe de medewerkers van ZMF het beste kunnen handelen bij vragen vanuit de media. Dit document werd met het hele team gedeeld. Ook is de mogelijkheid verkend van een korte mediatraining voor het team. Zodra de coronamaatregelen dit weer toelaten zal deze training worden uitgevoerd.

ZMF ontvangt veel en vaak publieke reacties uit de maatschappij of uit haar achterban. Het op maat beantwoorden van al deze reacties vergt heel veel tijd en energie. Een betere kanalisering van deze reacties kan hierin meer efficiëntie brengen. Daarom zijn de vele verschillende manieren waarop men ZMF voor een reactie kan benaderen, teruggebracht naar enkele duidelijke kanalen. Het contactformulier is hierin de basis. Het voordeel hiervan is dat de communicatie daarmee ook direct wordt gelogd en opgeslagen in het CRM. Er is gekozen voor de bouw van een signaalpunt voor (klachten van) niet-leden en een adviespunt voor leden. Weliswaar ontvangen de indieners om efficiëntie redenen een automatisch antwoord, dat doet er niet aan af, dat ieder signaal serieus en voortvarend wordt beoordeeld en

behandeld. Leden van ZMf kunnen op de service van ons juridische helpdesk rekenen. Deze vragen worden persoonlijk opgepakt door een medewerker.

4. Werken aan een bredere achterban (ZMf)

ZMf wil blijvend werken aan het verbreden van haar doelgroep. We zoeken naar manieren om naast de trouwe leden ook nieuwe mensen van middelbare of jongere leeftijd te bereiken.

Het format Zeeuwse Zichtlijnen dat ZMf in 2021 lanceerde is gericht op een bredere doelgroep dan de doelgroep die de Thijs Kramerlezing eerder altijd trok. Want naast de vertrouwde betrokkenen wilden we ook meer mensen bereiken van middelbare en jongere leeftijd. Door te kiezen voor moderne media, zoals podcast, live streams en social media boorden we die nieuwe doelgroepen aan. De combinatie van dit alles met een kwalitatieve netwerkbijeenkomst (online) maakte het bereik nog groter.

We maakten een start met de community building van het jongerenplatform Enmorgendan. We zien daar geleidelijk steeds meer volgers op aanhaken, mede door de nauwe samenwerking met het jongerenprogramma Finding ROOTS.

We zetten bovendien in op de promotie van het in 2021 in het leven geroepen jeugdlidmaatschap van ZMf. Met storytelling vanuit een jongere hebben we dit concept extra aandacht gegeven. Dit zullen we ook in de toekomst verder blijven oppakken.

Bestuursverslag

Algemeen

Doel

ZMf staat voor een mooi en duurzaam Zeeland. Daar werken we iedere dag aan. We zijn sterk in verbinden en het samenbrengen van partijen om meerwaarde te creëren voor de natuur en het milieu in onze provincie. We hebben een groeiende positieve impact op onze omgeving. Als natuurorganisatie vervullen we verschillende rollen: we *vertegenwoordigen* de bij ons aangesloten leden lidorganisaties en hun belangen. We treden op als *beschermer* van kwetsbare natuur in Zeeland en aangrenzende gebieden in België. Bovendien *jagen we initiatieven aan* die bijdragen aan een duurzame samenleving.

Missie

ZMf gaat voor een mooi en duurzaam Zeeland, nu én straks. Dat is onze missie en de rode draad in ons werk. En waarom we dat doen? Iedere Zeeuw heeft recht op een groene omgeving en schone lucht om in te ademen. Dat is nodig om gezond te blijven, om rust en ruimte te kunnen ervaren. Niet voor niets trekken toeristen naar Zeeland. Weids landschap, rijke natuur, open water, stilte en donkerte. Onze provincie heeft iets unieks te bieden! En dat willen we zo houden, ook voor toekomstige generaties.

Visie

ZMf staat actief en middenin de Zeeuwse samenleving. Dat doen we met een actieve, open en integere houding. We zijn een stem namens onze achterban van leden en lidorganisaties die samen met ons de natuur en het milieu in Zeeland willen beschermen. Mede namens onze achterban gaan we de dialoog aan met gesprekspartners over hoe we samen duurzame stappen vooruit kunnen zetten en onze gezamenlijke aanpak natuurinclusief kunnen maken. We luisteren naar elkaars belangen en gaan hier met respect mee om. Maar we zijn ervan overtuigd dat de natuur meer centraal moet worden gemaakt om de wereld leefbaar te houden voor iedereen. Daar zullen we al onze kennis en energie voor inzetten. We zoeken naar kansen, creëren mogelijkheden en stimuleren realisatie. We focussen op drie pijlers: een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen. Binnen elk van deze onderwerpen werken we toe naar strategische doelen.

Bestuur

Ten minste vier en ten hoogste zeven bestuursleden zijn afkomstig van aangesloten lidorganisaties en ten minste vier en ten hoogste zes uit lid-zijnde natuurlijke personen. Alleen natuurlijke personen kunnen tot bestuurslid worden benoemd.

De benoeming van bestuursleden gebeurt door de Algemene Ledenvergadering. Voor benoeming tot bestuurslid is vereist dat de kandidaat, al dan niet lid van de vereniging, het doel van de vereniging onderschrijft en als bestuurslid aan het bereiken van het doel wil bijdragen.

De voorzitter, secretaris en penningmeester worden door de ledenvergadering in functie gekozen. De benoeming van bestuursleden is telkens voor een periode van vijf jaar. De bestuursleden zijn éénmaal direct herbenoembaar.

Sollicitatiecommissie

Op korte tijd werden we in 2021 geconfronteerd met het aftreden van bestuursleden, enerzijds i.v.m. gezondheidsredenen, anderzijds omdat men statutair niet meer herkiesbaar was na twee termijnen van 5 jaar. Een delegatie van het Dagelijks Bestuur van ZMf, ondersteund door directeur en managementassistent, is actief aan de slag gegaan om het bestuur weer op sterkte te brengen.

Inmiddels staat er een aantal kandidaat-bestuursleden aan de zijlijn te wachten op benoeming in de ledenvergadering van juni 2022. Wij allen kijken uit naar hun komst en hun bedrage aan onze doelen.

Toezicht houden

In de statuten van ZMf is geregeld dat de taak van toezicht houden door het Algemeen Bestuur (AB) wordt vervuld. De uitvoering van het beleid is in handen van de directie. Het Algemeen Bestuur vergadert vier tot vijf keer per jaar over alle relevante financiële- en beleidszaken. Het AB besluit over alle meerjarenbeleidplannen en jaarplannen. Het AB keurt ook de begroting en de jaarrekening goed, die door de directie is voorbereid. Het Algemeen Bestuur stelt de directeur aan en de voorzitter en secretaris voeren jaarlijks een functioneringsgesprek met hem/haar. Bij vacatures in het Algemeen Bestuur wordt gezocht naar mensen uit verschillende deelgebieden en organisaties van natuur en milieu met uiteenlopende vaardigheden en competenties. In de vergaderingen van het AB wordt ten minste één keer per jaar het eigen functioneren besproken.

Het Dagelijks Bestuur evalueert elk jaar het functioneren van de directeur. In het Dagelijks Bestuur worden personele zaken aangaande de medewerkers besproken. Die komen niet aan de orde in het Algemeen Bestuur. Verder wordt het Dagelijks Bestuur door de directeur geconsulteerd over zaken die betrekking hebben op de uitvoering en voortgang van het jaarplan en worden strategische onderwerpen, die behandeld worden in het Algemeen Bestuur, voorbesproken en voorbereid.

Jaarlijks wordt op de Strategiedag het beleid voor de komende jaren op hoofdlijnen bepaald. Dit resulteert in een meerjarenbeleidsplan (voor een periode van vier jaar). Het meerjarenbeleidsplan wordt telkens uitgewerkt in het jaarplan voor het volgende jaar door de directeur en het bureau.

Dit jaarplan wordt besproken in het Dagelijks Bestuur, vervolgens in het Algemeen Bestuur en ten slotte gepresenteerd aan de leden.

Ideeën (bouwstenen) voor de beleidsplannen worden verzameld, o.a. in de regiovergaderingen met de achterban en op speciaal belegde bijeenkomsten waar dieper wordt ingegaan op 'zware' onderwerpen.

Zo draait deze beleidscyclus, inclusief evaluatie, elk jaar rond.

Besteding van middelen

Het Algemeen Bestuur wordt vier keer per jaar op de hoogte gesteld van de inhoudelijke en financiële voortgang. De begroting en jaarrekening worden jaarlijks vastgesteld door het AB. De leden van het AB worden voorafgaand aan de vergaderingen door middel van kwartaalberichten op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het beleid, van knelpunten en aanpassingen. Deze kwartaalverslagen worden op de AB-vergaderingen besproken. Met deze verslaglegging wordt door de directie verantwoording afgelegd aan het bestuur.

Risicomanagement

ZMf streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan bestuur & management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Het gaat niet primair om het vermijden van de risico's, maar om het herkennen en beheersen ervan. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. De belangrijkste risico's zijn geïnventariseerd en van beheersmaatregelen voorzien zoals: op alle niveaus en bij alle processen in de organisatie is er sprake van omstandigheden en handelwijzen die ons belemmeren in het behalen van onze doelstellingen. Het is voor het behalen van die doelstellingen dus van groot belang om deze risico's te kennen en er beleid op te ontwikkelen. Door ons te richten op de meest belangrijke risico's zijn we op de meest efficiënte wijze bezig met de organisatie.

Bestuur en directie hebben de financiële, operationele en reputatierisico's geïnventariseerd, maatregelen beschreven om er mee om te gaan en een tijdpad vastgesteld voor de invoering van die maatregelen.

De beperkte hoeveelheid financiële bronnen van ZMf zorgt voor een financieel kwetsbare positie van de organisatie. Als één van de bronnen wegvalt, heeft dit grote impact. We investeren daarom in onze relaties; met onze directe achterban (leden, lidorganisaties, sympathisanten), onze (politieke) bestuurders op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau en maatschappelijke organisaties. Via ons landelijk netwerk van De Natuur en Milieufederaties, de Groene 11 en onze relaties met de landelijke politiek houden we onderwerpen op de agenda.

ZMf is een kleine organisatie. Door ziekte of vertrek van een medewerker kunnen essentiële competenties wegvallen. We investeren in de flexibele schil rondom de organisatie, betaald en onbetaald. We hebben oog voor de medewerkers en vrijwilligers en erkennen en koesteren hun inzet voor ZMf en haar doelstellingen. We werken aan professionalisering van de organisatie door te investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers.

Nieuwe inzichten binnen ZMf kunnen leiden tot een andere stellingname dan voorheen en daarmee tot mogelijke reputatieschade en vermindering van draagvlak voor onze organisatie. Daarom is het voor ZMf belangrijk om op alle niveaus met de maatschappij te communiceren. We dragen onze standpunten uit en leggen ze uit in projectvergaderingen, themabijeenkomsten, regioavonden, ledenvergaderingen, ambtelijke en bestuurlijke overleggen en onze (sociale) media. Ons strategische en operationeel communicatieplan draagt eraan bij dat wij een transparante en betrouwbare samenwerkingspartner zijn in Zeeland en daarbuiten.

In 2020 en 2021 heeft het risicobeleid zich geheel gefocust op de kortere termijn i.v.m. Covid-19 uitbraak en de mogelijke financiële en organisatorische problemen die dit met zich mee zou kunnen brengen. Er is gewerkt met een tweetal risicoscenario's en in samenwerking tussen directeur en bestuur versneld bijgestuurd (daar wat het mogelijk was) richting een digitale omgeving.

In de tweede helft van 2021 is een eerste aanzet gemaakt voor een meerjarenplan t.b.v. een verbeterde inschatting op de financieel kwetsbare positie. Dit wordt verder uitgewerkt in 2022.

Integriteitsbeleid

Integriteitsbeleid speelt een belangrijke rol bij het bevorderen en borgen van integriteit binnen een organisatie, zo ook bij ZMf. Het geeft duidelijkheid over de uitgangspunten van integriteit, over de kaders en regels en over de samenhang tussen instrumenten. Een beleidsplan alleen is echter niet voldoende, het beleid uitdragen en draagvlak creëren is minstens zo belangrijk. Het bevorderen van integriteit binnen de organisatie stopt dan ook niet na publicatie van het beleid, het ondertekenen van de gedragscodes of het volgen van een training. Het onderwerp integriteit gaat alleen leven als het een regelmatig terugkerend onderwerp is in gesprekken en overleggen. Het gaat erom dat je je bewust blijft van integriteit. Hierin heeft iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid.

In onze werkoverleggen en bestuursvergadering is regelmatig aandacht voor integriteitszaken. We bespreken actuele voorvallen uit het dagelijks leven. In 2021 hebben we collectief kennis gemaakt met de vertrouwenspersoon van ZMf. Voor alle betrokkenen binnen ZMf is bekend hoe zij die vertrouwenspersoon kunnen bereiken.

Het integriteitsbeleid van ZMf bestaat uit twee onderdelen; een beleidsdocument en een gedragscode. In het Integriteitsbeleid is vastgelegd hoe we omgaan met waarden en normen, wat ieders rollen en verantwoordelijkheden zijn en hoe het beleid ingevoerd, geborgd en gehandhaafd wordt binnen de organisatie. Dit document vormt de kapstok waaraan alle regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen kunnen worden.

Het integriteitsbeleid geldt voor alle medewerkers en (structurele) vrijwilligers in dienst van ZMf en voor overige groepen medewerkers als inhuurkrachten en stagiaires. Ook voor het bestuur van ZMf. Zij tekenen daarnaast een verklaring bestuurders waarin ook zaken als belangenverstrengeling e.d. geregeld zijn. Gedurende het jaar bespreken we in werkoverleggen en bestuursvergadering met enige regelmaat actualiteiten in het kader van integriteit. In 2022 zal het bestuur van ZMf het beleid evalueren en waar nodig bijstellen of actualiseren.

Er zijn in 2021 geen meldingen in het kader van integriteit ontvangen.

Governance

In 2021 heeft een aantal bestuursleden, met ondersteuning van een tweetal medewerkers van het bureau de governancestructuur onder de loep genomen. De focus lag vooral op het actualiseren van de statuten, het huishoudelijk reglement en de onderliggende reglementen. In de ledenvergadering van juni 2021 heeft de achterban deze stukken vastgesteld. Met deze update voldoet ZMf ruim op tijd aan de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen. Alle bestuursleden van ZMf zijn als zodanig geregistreerd bij de Kamer van Koophandel.

Omgaan met belanghebbenden

Steeds meer belanghebbenden (donateurs, belangstellenden, organisaties, leden) melden zich aan voor de maandelijkse digitale nieuwsbrief van ZMf. Hiermee stellen wij betrokken burgers op de hoogte van het werk van ZMf. De website van ZMf wordt vrijwel dagelijks bijgewerkt met actuele informatie.

Net als in voorgaande jaren is in 2021 in alle regio's van onze provincie (vijf) overleg gevoerd met de achterban. Soms één op één, veelal via de regiobijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn openbaar, dus voor leden en niet-leden. We nodigen leden nadrukkelijk uit introducties mee te nemen. We merken dat dit een goede manier is om mensen te betrekken bij ons werk.

Gedeputeerde staten van Zeeland (een grote subsidiegever) ontvangen jaarlijks een jaarplan, de begroting en de jaarrekening. Tevens worden jaarlijks met de Provincie resultaatafspraken gemaakt. Plannen en afspraken worden besproken in een het bestuurlijk overleg met de verantwoordelijke gedeputeerde. Met alle relevante gedeputeerden wordt periodiek gesproken. Subsidiegevers die projecten financieren, worden afhankelijk van afspraken en subsidievoorwaarden door middel van tussentijdse- en eindrapportages en financiële overzichten op de hoogte gehouden.

Leden en donateurs van ZMf ontvingen dit jaar driemaal het ledenmagazine Wantij. In 2015 zijn we gestart met het sturen van Wantij naar anderen dan alleen ZMf-leden. Zo betrekken we bedrijfsleven, provinciale en gemeentelijke politiek meer bij ons werk.

ZMf vervult een coördinerende rol voor de samenwerkende natuur- en milieuorganisaties in de provincie Zeeland en ontvangt hiervoor van de terrein behorende organisaties een jaarlijkse bijdrage. De coördinerende werkzaamheden van ZMf worden besproken op directieniveau en in bilateraal overleg met de afzonderlijke organisaties.

ZMf heeft sinds jaar en dag een vragen- en klachtenprocedure. Klachten en vragen zijn belangrijke signalen voor ZMf. Personen die contact opnemen, zijn gemotiveerd om ons iets te laten weten en doen moeite door ons te schrijven of te bellen. ZMf kan door die informatie zaken verbeteren, inhoudelijke discussie aanscherpen of weten wat er binnen de organisatie eventueel is misgegaan.

ZMf gaat zorgvuldig om met de klachten en vragen die haar bereiken. Klachten dienen altijd door de medewerkers zelf afgehandeld te worden. Bij vragen kan zo nodig worden doorverwezen naar andere organisaties als de kennis hiervoor niet binnen ZMf aanwezig is. Van alle vragen die op ons afkomen, maken we een rapportage waaruit duidelijk wordt welke onderwerpen het meest leven bij onze stakeholders. Veel van de

vragen die bij ZMf ontvangen worden, gaan over planologie/ruimtelijke ordening.

De vragen- en klachtenprocedure kan bij het secretariaat van ZMf worden opgevraagd: info@ZMf.nl of telefoon 0118 654180.

Milieubewust en duurzaam

ZMf voert zelf ook uit wat zij verkondigt. Zo letten wij erop dat we zuinig omgaan met energie (licht uit, computers na werktijd uit e.d.) en zetten we de verwarming niet onnodig hoog. In het gebouw van de ZB, waarin ZMf gehuisvest is, zijn al veel besparingsmaatregelen genomen en zoeken we nog naar mogelijkheden om gezamenlijk nog meer te besparen. Op veel plaatsen zijn bewegingssensoren geplaatst zodat het licht niet onnodig blijft branden en wordt voor bepaalde delen van het gebouw gebruik gemaakt van koele buitenlucht in plaats van een luchtbehandeling. We printen zo min mogelijk en proberen zoveel mogelijk digitaal te werken. Als we printen, is het dubbelzijdig en zwart-wit.

Waar mogelijk maken we zakelijke reizen met het openbaar vervoer, net als ons woon-werkverkeer.

Financiën

Balans per 31 december 2021

ACTIVA

		31 dec 2021		31 dec 2020
	€	€	€	€
Vaste activa				
Materiële vaste activa		19.711		24.151
Vlottende activa				
Vorderingen				
Handelsdebiteuren	21.895		8.929	
Overige vorderingen	32.226		66.613	
Overlopende activa	36.853		18.135	
		90.974		93.677
Liquide middelen		299.191		345.797
Totaal		409.876		463.625

PASSIVA

		31 dec 2021		31 dec 2020
	€	€	€	€
Reserves en fondsen				
Continuïteitsreserve	196.196		249.353	
Bestemmingsreserve	20.000		-	
		216.196		249.353
Voorzieningen		17.380		17.152
Kortlopende schulden				
Crediteuren	35.447		38.844	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	28.884		40.848	
Nog te besteden projectgelden	41.651		40.609	
Overlopende passiva	70.318		76.819	
		176.300		197.120
Totaal		409.876		463.625

Balans en beleid t.a.v. reserves

De richtlijn Reserves Goede Doelen van Goede Doelen Nederland stelt dat de continuïteitsreserve niet meer mag bedragen dan anderhalf keer de kosten van de werkorganisaties. Deze kosten worden bepaald aan de hand van de Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Volgens de richtlijnen bedroeg de maximale continuïteitsreserve circa € 1.060.000. Hiermee voldoet de organisatie ruim aan deze richtlijn. ZMf streeft naar het aanhouden van een beperkt Eigen Vermogen. Positieve resultaten zullen normaal gesproken in het daaropvolgende jaar bestemd worden, zodat het Eigen Vermogen beperkt blijft tot een continuïteitsreserve. De continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen.

In september 2021 is erin opdracht van het dagelijks bestuur een notitie gewenste continuïteitsreserve opgesteld door Rijkse. Rijkse adviseert om de gewenste omvang van de reserve te bepalen aan de hand van een meerjarenbegroting. Per januari 2022 is er een aparte meerjarenbegroting specifiek voor dit doel opgesteld.

Uiteindelijk zijn er projecten die op den duur zullen gaan stoppen. Wanneer de organisatie er niet in slaagt om nieuwe projecten binnen te halen, kan er een exploitatietekort ontstaan. Dit tekort kan dan worden gedekt door de gevormde continuïteitsreserve. Een redelijk termijn voor het afdekken van een dergelijk risico is op basis van de notitie in het dagelijks bestuur op 3-5 jaar vastgesteld.

Uit de meerjarenbegroting van januari 2022 blijkt door onduidelijkheden over nieuwe projecten op termijn een dalende continuïteitsreserve die nog voldoende lijkt voor de komende 3-5 jaar.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de VFI-richtlijn (brancheorganisatie Goede Doelen, namelijk: er wordt geen reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is.

De liquiditeiten van de vereniging zijn ondergebracht op een spaarrekening, waar geen vermogensrisico's aan verbonden zijn.

Staat van baten en lasten over 2021

Het jaar 2021 wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 15.106. Begroot was een resultaat van nihil.
De belangrijkste afwijkingen zullen hieronder worden toegelicht.

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €	Realisatie 2020 €
BATEN			
Baten van particulieren	20.202	16.500	18.088
Baten van bedrijven	14.992	1.800	1.811
Baten van subsidies van overheden	395.010	401.000	394.663
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	190.301	176.000	181.459
Baten van andere organisaties zonder winststreven	132.947	96.850	114.925
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	12.792	77.200	50.281
Overige baten	1.403	500	9.378
Som van de baten	767.647	769.850	770.605
	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €	Realisatie 2020 €
LASTEN			
Personeelskosten	557.298	572.700	516.137
Afschrijvingen	7.300	3.900	7.222
Projectkosten	82.989	68.600	81.473
Huisvestingskosten	32.534	21.750	20.369
Kosten publiciteit	16.229	17.250	20.847
Kantoor en beheerkosten	26.251	25.050	22.569
Algemene kosten	60.152	60.600	63.794
Som van de lasten	782.753	769.850	732.411
<i>Resultaat</i>	<i>-15.106</i>	<i>-</i>	<i>38.194</i>

Baten

In 2021 is er € 26.000 minder aan baten gerealiseerd ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast zijn de totale baten € 2.000 lager uitgevallen dan begroot.

De baten van particulieren en bedrijven zijn toegenomen ten opzichte van de begroting en vorig jaar. In 2021 hebben veel nieuwe leden zich verbonden met de vereniging. Daarnaast zijn er sponsorbijdragen ontvangen voor het project Zeeuwse Zichtlijnen van in totaal € 13.333.

De baten van verbonden organisaties zonder winststreven zijn ca € 14.000 hoger uitgevallen dan begroot. Dit is voornamelijk het gevolg van het gedurende 2021 verworven project 'Plan Boom Landelijke Coördinatie'.

De baten van overige organisaties zonder winststreven zijn ca € 35.000 hoger uitgevallen dan opgenomen in de begroting. In 2021 is er door de Stichting ZB Bibliotheek van Zeeland een huurkorting verleend van € 11.889 op het gebruik van de bedrijfsruimte. Daarnaast is er een donatie ontvangen van de Stichting Education Permanente Zeeland, deze gelden zullen in 2022 worden besteed en zijn derhalve door het bestuur aangemerkt als bestemmingsfonds.

De baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten zijn € 64.000 lager uitgevallen dan begroot. In de begroting was een bedrag van € 40.500 opgenomen als nog te werven baten. Het is in 2021 niet gelukt voor een gelijk bedrag aan baten binnen te halen. Verder waren er enkele project opgenomen welke geen doorgang hebben gevonden gedurende het jaar, namelijk Het Zeeuws Klimaatfonds, de Thijs Kramer Lezing en Nacht van de Nacht.

De baten zijn tevens een stuk lager dan vorig jaar doordat er in 2021 geen projectresultaat is behaald op de verduurzaming particulier woningbezit 'de Effecten'.

Verder is het als gevolg van de overheidsmaatregelen in verband met het Covid-19 virus niet gelukt het project Energie Servicepunt Meer Energie in Scholen volledig af te ronden. Hierdoor zijn de totale baten op dit project lager dan begroot, het project is eind 2021 beëindigd.

De overige baten bestaan uit kleinere eenmalige projecten en de vergoeding voor gemaakte uren, deze baten waren niet voorzien.

Lasten

De totale lasten zijn met ca € 50.000 toegenomen ten opzichte van vorig jaar, daarnaast zijn de totale lasten ook ca € 18.000 hoger uitgevallen dan begroot.

De stijging in lasten is voornamelijk het gevolg van de toegenomen personeelslasten, te verklaren door het toename van 0,3 FTE en de jaarlijkse CAO verhogingen op de bruto-salarissen.

Daarnaast is in 2021 de schuld aan vakantiedagenverplichting fors toegenomen ten opzichte van eerdere jaren, was resulteert in een extra last van ca € 9.000.

De huisvestingskosten zijn ook met ca € 10k toegenomen, dit heeft te maken met de huurstijging van de ZB, waarvoor in de baten kant wel een compensatie is ontvangen als gift.

Verder zijn er extra projectkosten geweest voor het in 2021 verworven project Zeeuwse Zichtlijnen waarvoor sponsorbijdragen zijn ontvangen.

De overige personeelskosten en de kosten van beheer en administratie zijn goed onder controle en nagenoeg gelijk aan vorig jaar en de begroting. Als gevolg van het Covid-19 virus zijn er minder kosten geweest voor o.a. bijeenkomsten, reis en verblijf en scholing. Wel zijn de afschrijvingen toegenomen door de aanschaf van werkapparatuur voor de medewerkers voor het efficiënt kunnen thuiswerken.

Norm kosten beheer en administratie

De norm voor beheer en administratie is voor ZMf vastgesteld op 40%. Dit percentage is vastgesteld aan de hand van de ervaringsgegevens van deze kosten uit het verleden. De kosten voor beheer en administratie betreffen de medewerkers die indirecte activiteiten verrichten, zoals bestuur, secretariaat en administratie. Ook de indirecte uren van medewerkers die voor projecten werken, worden hieronder gerekend. Daarnaast worden de overheadkosten meegerekend, zoals de huisvestingslasten en de algemene lasten. In 2021 wordt met 48,2% (zie jaarrekening) de norm niet gehaald.

ZMf heeft voor het komende jaar het tijdschrijfsysteem opnieuw ingericht en aanvullende afspraken gemaakt met de medewerkers. Dit heeft als doel om de norm voor beheer en administratie naar beneden bij te stellen door alle medewerkers meer directe uren te laten maken op projecten.

Beleggingsbeleid

ZMf belegt haar middelen niet.

Toekomstparagraaf

Over een paar jaar is ZMf nog meer dan nu, een zeer gewaardeerde maatschappelijke partner.

Zij zet zich nog steeds in voor de natuur in Zeeland en het klimaat. Wij zijn een krachtige en zichtbare organisatie waarvan het merendeel van Zeeland goed weet wat we doen.

Wij gaan staan voor klimaatrechtvaardigheid, de natuur en geven stem aan niet menselijke entiteiten. Dit alles vanuit een verbindende en betrouwbare houding richting onze omgeving.

We hebben dan nog meer diversiteit aan doelgroepen en achterban dan nu. We hebben dan naast onze vastgestelde organisatiestructuur ook een Raad van Inspiratie bestaande uit kundige jongeren.

We spreken meer mensen aan dan de vanzelfsprekende doelgroep. De achterban stimuleert ons en blijft vertrouwen in ons hebben. Wij worden gewaardeerd om ons kritisch geluid, maar ook om onze verbindingskracht en onze meedenkende kwaliteiten.

En we worden nu ook meer en meer gewaardeerd en gesteund door jongeren, bewuste dertigers en veertigers.

Mensen die niet perse een vereniging zoeken, maar die wel aansluiting zoeken bij gelijkgestemde organisaties.

Wij waarderen hun inbreng bijzonder. Zij vinden ons. En we versterken elkaar. Door middel van publieksacties, klimaatmarsen, jongeren debatten, verkiezingsdebatten en inspiratiesessies.

Ook zijn we relevant voor andere marktpartijen. We gaan meer duurzaam ondernemen. Nog steeds niet om winst te maken, maar om aan de maatschappij te laten zien dat we relevant werk doen. We werken hard mee aan de circulaire economie bijvoorbeeld. Hierin is een economische factor, naast de ecologische en sociale ook heel vanzelfsprekend.

Nog steeds is het fundament van ons werk ons Tijdloos Kompas. Daarop volgt onze meerjarenstrategie.

Afgestemd met de landelijke natuur- en milieufederaties.

De te verwachten ontwikkelingen in onze regio zijn het komend jaar:

Toetsing ruimtelijke plannen, klimaatadaptatie en klimaatmitigatie, circulaire economie, natuur inclusieve landbouw, energietransitie en transitie binnen de industrie.

Onwerkelijk en onverwachts; Corona crisis 2020-2021

Het Corona virus heeft een grote impact op de wereld. De maatregelen die worden genomen in Nederland en de rest van de wereld zijn ongekend. We bevinden ons in een uitzonderlijke situatie met veel onzekerheden over de toekomst, over onze gezondheid en die van onze naasten, over de sluiting van winkels en scholen en over onze economie. En natuurlijk ook over de toekomst van onze klimaatplannen en de positie en kracht van natuur en milieuorganisaties.

De gevolgen van deze coronacrisis voor De Natuur en Milieufederaties en dus ook ZMf zijn na twee jaar Corona wel duidelijker. Vooral de acquisitie van nieuwe projecten loopt vertraging op; veelal door de afwezigheid van fysieke bijeenkomsten. Ook ondervinden een klein aantal activiteiten nog steeds hinder of vertraging en worden doorgeschoven. Wij stemmen dit tijdig af met eventuele financiers en dit zorgt tot nu toe niet voor problemen.

Begroting

Begroting 2022

	2022
	€
Baten	
Baten van particulieren	18.500
Baten van bedrijven	1.750
Baten van subsidies van overheden	427.285
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	192.200
Baten van andere organisaties zonder winststreven	92.200
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	25.500
Overige baten	54.165
Som der baten	811.600
Lasten	
Projectkosten	40.000
Personeelslasten	626.100
<u>Kosten voor kantoor en beheer:</u>	
Afschrijvingen	9.500
Huisvestingskosten	22.200
Kantoorkosten	24.800
Kosten publiciteit	30.000
Algemene kosten	59.000
Totaal	145.500
Totale lasten	811.600
<i>Resultaat</i>	-

Meerjarenbegroting 2022-2026

<i>Meerjarenbegroting</i>	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	€	€	€	€	€
Baten					
Provincie Zeeland	427.285	406.467	415.879	425.526	435.414
Contributies leden en lidorganisaties	20.250	20.756	21.275	21.807	22.352
Gelden Nationale Postcode Loterij	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000
NMF Landelijk	74.200	79.200	79.200	75.000	75.000
Verbonden partijen	107.200	109.505	111.868	99.289	101.772
Overige projecten	64.665	86.424	95.997	125.093	135.323
Totaal	811.600	820.352	842.219	864.715	887.861
Lasten					
Besteed aan de doelstellingen					
Projectkosten	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Personeelskosten	626.100	644.883	664.229	684.156	704.681
Afschrijvingen	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500
Huisvestingskosten	22.200	22.644	23.097	23.559	24.030
Kosten publiciteit	30.000	17.850	18.207	18.571	18.943
Kantoor- en beheerkosten	24.800	25.296	25.802	26.318	26.844
Algemene kosten	59.000	60.180	61.384	62.611	63.863
	145.500	135.470	137.989	140.559	143.180
Totaal	811.600	820.353	842.218	864.715	887.861
Resultaat	0	-0	0	0	-0

Bestuur

Bestuursleden

Op 31 december 2021 bestond het Algemeen Bestuur van ZMf uit de volgende personen.

Maarten Sas, (voorzitter); in bestuur vanaf november 2017

- Directeur-bestuurder Beveland Wonen, Goes (tot juli 2020)
- Voorzitter Woonwagenbeheer Zuidwest Nederland
- Voorzitter Stedelijk Coördinatieteam
- Docent Sobe Academy

Roel Mooij (per december 2016 secretaris); in bestuur vanaf november 2014

N.v.t.

Edie Engels: in het bestuur vanaf juni 2019 (interim-penningmeester per 1 januari 2021)

- Voorzitter PO vd Nederlandse Mosselcultuur
- Commissaris en vicevoorzitter Economische Impuls
- Ledenraad Rabobank Zeeuws-Vlaanderen
- Lid Raad van Advies Twinnovate

Gerrit Rentier: in bestuur vanaf november 2018

- Research coordinator en senior researcher bij HZ University of Applied Sciences

Albert de Bruijn: in het bestuur vanaf november 2018

- Mentor/didactisch coach Pro, Rotterdam

Godert van der Feltz; in het bestuur vanaf juni 2020

- Rechter plaatsvervanger (met aanwijzing) bij de Rechtbank Rotterdam.

Anton van Haperen: in het bestuur vanaf juni 2020

- lid gemeenteraad Veere voor de PvdA/Groenlinks (vervanger tot medio februari 2021)
- voorzitter Stichting De Levende Natuur
- lid DB Heimans en Thijsse Stichting en bestuurslid Steunfonds Heimans en Thijsse Stichting
- bestuurslid van de Stichting Ontwikkel- en Innovatiecentrum Bargerveen

Theo Prins: in het bestuur vanaf juni 2021

N.v.t.

In 2021 is voortdurend gewerkt aan het versterken van het bestuur. In het najaar is een speciaal samengestelde commissie gestart met actieve werving. De resultaten zijn hoopvol; er zal een viertal nieuwe bestuursleden worden voorgesteld in de Algemene Ledenvergadering van juni 2022.

Bezoldigings- en vergoedingsbeleid bestuursleden en directeur

Conform de statuten van ZMf ontvangen leden van het bestuur als zodanig geen bezoldiging, middellijk of onmiddellijk. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van de vereniging gemaakte kosten

wordt niet als bezoldiging aangemerkt. Deze vergoedingen zijn in de jaarrekening zichtbaar gemaakt en toegelicht.

ZMf leeft de Regeling Beloning directeuren Goede Doelen na. Conform deze regeling is de Basis Score voor Directeurenfuncties (BSD-score) van de directeur van ZMf 380. De essentie van de beloningsregeling is dat de grondslag voor de beloning van de directeur altijd is gebaseerd op een objectieve systematiek van functiewaardering en dat de beloning gematigd is ten opzichte van vergelijkbare functies. Een variabele beloning past niet in deze systematiek.

De directeur van ZMf ontvangt salaris conform de CAO Sociaal Werk. In het financiële jaarverslag, op te vragen bij het secretariaat van ZMf, is meer informatie te vinden over de bezoldiging van de directie.

De bezoldiging van de directeur bedroeg in 2021 103.994 euro en is daarmee lager dan het maximum zoals vastgesteld op basis van de BSD-score en lager dan het maximum van de [beloningsregeling](#).

Overzicht nevenfuncties directeur

De directeur van ZMf bekleedt geen nevenfuncties.

Bureau en medewerkers

Bureau

Het bureau is gevestigd in het gebouw van ZB | Bibliotheek van Zeeland, Kousteensedijk 7 te Middelburg. Telefoonnummer 0118 654180.

E-mail: info@ZMf.nl, website: www.ZMf.nl

Medewerkers per 1 januari 2021

Ira von Harras	Directeur	ivharras@ZMf.nl
Gabi Sinke	Communicatie Coördinator	gsinke@ZMf.nl
Mascha Dedert	Deltawateren	mdedert@ZMf.nl
Melissa Ernst	Beleidsmedewerker	mernst@ZMf.nl
Fateme Hashemi	Administratief/secretarieel medewerker	fhashemi@ZMf.nl
Lineke Keizer	Managementassistent/projectleider	lkeizer@ZMf.nl
Robbert Trompetter	Landschap & Ruimtelijke Ordening	rtrompetter@ZMf.nl
Hanneke van de Merwe	Secretaresse	hvdmerwe@ZMf.nl
Bibian Scheepstra	Beleidsmedewerker	bscheepstra@ZMf.nl

Vrijwilligersbeleid

ZMf werkt met een professioneel bureau en met deskundige medewerkers. Steeds vaker proberen we bevlogen vrijwilligers te betrekken bij het professionele werk. Dat gebeurt door specifieke deskundigheid van vrijwilligers in te zetten bij projecten of voor vergunningen en bedrijfsprocessen, door een team van vrijwilligers in te zetten voor de realisatie van ons blad Wantij en door een groep vrijwilligers te betrekken bij planologische onderwerpen, energie- en bedrijvendossiers.

In tijden van Corona was het voor ZMf vrijwel onmogelijk om nieuwe vrijwilligers te betrekken.

Jaarrekening 2021

Balans per 31 december 2021

ACTIVA

		31 dec 2021		31 dec 2020
	€	€	€	€
Vaste activa				
Inventaris (1)		19.711		24.151
Vlottende activa				
Vorderingen (2)				
Handelsdebiteuren	21.895		8.929	
Overige vorderingen	32.226		66.613	
Overlopende activa	36.853		18.135	
		90.974		93.677
Liquide middelen (3)		299.191		345.797
Totaal		<u>409.876</u>		<u>463.625</u>

PASSIVA

		31 dec 2021		31 dec 2020
	€	€	€	€
Reserves en fondsen (4)				
Reserves en fondsen	216.196		249.353	
		216.196		249.353
Voorzieningen (5)		17.380		17.152
Kortlopende schulden (6)				
Crediteuren	35.447		38.844	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	28.884		40.848	
Nog te besteden projectgelden	41.651		40.609	
Overlopende passiva	70.318		76.819	
		176.300		197.120
Totaal		<u>409.876</u>		<u>463.625</u>

Staat van baten en lasten over 2021

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021 €	Realisatie 2020 €
BATEN (7)			
Baten van particulieren	20.202	16.500	18.088
Baten van bedrijven	14.992	1.800	1.811
Baten van subsidies van overheden	395.010	401.000	394.663
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	190.301	176.000	181.459
Baten van andere organisaties zonder winststreven	132.947	96.850	114.925
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	12.792	77.200	50.281
Overige baten	1.403	500	9.378
Som van de baten	767.647	769.850	770.605
LASTEN (8)			
Besteed aan doelstellingen			
Transities via milieu & economie			
Uitvoeringskosten projecten	310.075	304.963	293.697
Transities via natuur & economie			
Uitvoeringskosten projecten	472.678	464.887	438.714
Besteed aan doelstellingen	782.753	769.850	732.411
Kosten beheer en administratie*	-	-	-
Wervingskosten	-	-	-
Totaal besteed aan de doelstellingen	782.753	769.850	732.411
Saldo van baten en lasten			
Overschot (+) / tekort (-)	-15.106	-	38.194
Resultaatbestemming			
- toevoeging / onttrekking bestemmingsfonds	20.000		
- toevoeging / onttrekking continuïteitsreserve	-35.106	-	38.194
	-15.106		38.194

*) De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van de kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de bijlage Toelichting Lastenverdeling, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toege-rekend aan de doelstellingen.

Lastenverdeling per doelstelling

	Fondsen werving	Milieu & Economie	Natuur & Ecomie	Beheer en administratie	Totaal 2021	Begroot 2021	Totaal 2020
Personeelskosten	0	115.482	176.042	265.775	557.299	572.700	516.137
Afschrijvingen	0	0	0	7.300	7.300	3.900	7.222
Huisvestingskosten	0	6.742	10.277	15.515	32.534	21.750	20.369
Kosten publiciteit	0	3.363	5.126	7.740	16.229	17.250	20.847
Kantoorkosten	0	5.440	8.292	12.519	26.251	25.050	22.569
Algemene kosten	0	12.464	19.001	28.686	60.151	60.600	63.793
Directe materiaalkosten	0	17.197	26.215	39.577	82.989	68.600	81.474
Subtotaal	0	160.688	244.953	377.113	782.753	769.850	732.411
Verdeling beheer en administratie	0	149.387	227.726	-377.113			0
Totaal kosten 2021	0	310.075	472.678	0	782.753	769.850	732.411
%-kosten toerekening 2021	0,0%	39,6%	60,4%				
Totaal uitvoeringskosten 2020	0	293.697	438.714				732.411
%-kosten toerekening 2020	0,0%	40,1%	59,9%				
direct productieve uren 2021							
fondsenwerving	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
beheer en administratie	0,0	0,0	0,0	4.810,0	4.810,0		
projecten (incl. (niet declarabele acquisitie-uren)	0,0	2.090,0	3.186,0	0,0	5.276,0		
beleidsbeïnvloeding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	0,0	2.090,0	3.186,0	4.810,0	10.086,0		
direct productieve uren 2020							
fondsenwerving	0,0	0,0	0,0	0,0			0,0
beheer en administratie	0,0	0,0	0,0	4.577,0			4.577,0
projecten (incl. (niet declarabele acquisitie-uren)	0,0	2.053,0	3.065,0	0,0			5.118,0
beleidsbeïnvloeding	0,0	0,0	0,0	0,0			0,0
	0,0	2.053,0	3.065,0	4.577,0			9.694,9

Kostentoerekening

De kosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie.

Kengetallen

- 1) % Kosten uit eigen fondsenwerving ten opzichte van baten uit eigen fondsenwerving bedraagt 0,0% (2020: 0,0%).
De CBF-richtlijnen geven een norm aan van maximaal 25%.
- 2) % Besteed aan doelstellingen ten opzichte van totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie) bedraagt 51,8% (2020: 52,3%).
De interne norm die hiervoor is vastgesteld bedraagt 60%.
- 3) % Kosten Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van de totale kosten bedraagt 48,2% (2020: 47,7%).
De interne norm die hiervoor is vastgesteld bedraagt 40%.

Kasstroomoverzicht over 2021

Indirecte methode	2021	2020
	€	€
Resultaat	-15.106	38.194
Aanpassing voor afschrijvingen	7.300	7.222
Mutatie van voorzieningen	228	212
Mutatie van handelsdebiteuren	-12.966	-344
Mutatie vorderingen	15.669	-5.976
Mutatie van handelscrediteuren	-3.397	9.752
Mutatie van kortlopende schulden	-17.425	31.431
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-25.697	80.491
Kasstroom uit operationele activiteiten	-25.697	80.491
Investerings in materiële vaste activa	-2.860	-1.923
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-2.860	-1.923
Netto-kasstroom	-28.557	78.568
Foutherstel	-18.049	-18.049
Mutatie in liquide middelen	-46.606	60.519

Grondslagen voor financiële verslaggeving

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van RJ 650 "Fondsenwervende instellingen". De grondslagen zijn ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd.

Algemene grondslagen voor waardering activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Algemene grondslagen bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Resultaten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Materiële fouten

Tijdens het opstellen van de jaarrekening over het huidige boekjaar is het volgende gebleken:

- Er is de afgelopen jaren onterecht een balanspositie te betalen pensioenen opgebouwd. De schuld heeft betrekking op de eigen bijdrage van de medewerkers, welke in mindering had moeten worden gebracht op de pensioenlasten in de staat van baten en lasten.
- Er is de afgelopen jaren onterecht een balanspositie te betalen verzekeringen opgebouwd, welke was opgenomen onder de overlopende passiva. De schuld heeft betrekking op de inhouding hiaat verzekering van de medewerkers, welke in mindering had moeten worden gebracht op de premie werknemersverzekeringen in de staat van baten en lasten.

Omdat het om materiële onjuistheden gaat zijn de reserves aan het einde van het voorafgaande boekjaar herrekend alsof deze zich niet hebben voorgedaan. Als gevolg van deze wijzigingen zijn de vergelijkende cijfers in dit verslag niet vergelijkbaar met de cijfers van het voorgaande boekjaar.

Het effect op de reserves is in onderstaande opstelling weergegeven:

Titel	Aard en omvang materiële fout	Effect van herstel materiële fout
1. Inhouding eigen bijdrage pensioenlasten medewerkers	Effect 1 januari 2020 - De opgebouwde balanspositie te betalen pensioenen t/m 1 januari 2020 ten laste van het resultaat	€ 10.027 hogere reserves, € 10.027 lagere balanspositie pensioenen, € 10.027 hoger resultaat
	Effect boekjaar 2020 - De opgebouwde balanspositie te betalen pensioenen gedurende het boekjaar ten laste van het resultaat	€ 5.408 hogere reserves, € 5.408 lagere balanspositie pensioenen, € 5.408 hoger resultaat
2. Inhouding hiaatverzekering medewerkers	Effect 1 januari 2020 - De opgebouwde balanspositie ingehouden hiaatverzekering t/m 1 januari 2020 ten laste van het resultaat	€ 810 hogere reserves, € 810 lagere balanspositie overlopende passiva, € 810 hoger resultaat
	Effect boekjaar 2020 - De opgebouwde balanspositie inhouding hiaatverzekering gedurende het boekjaar ten laste van het resultaat	€ 1.813 hogere reserves, € 1.813 lagere balanspositie overlopende passiva, € 1.813 hoger resultaat

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA

Inventaris

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vereniging. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING PASSIVA

Eigen vermogen

De continuïteitsreserve dient als buffer om de continuïteit te waarborgen in het geval dat ZMf zich geconfronteerd weet met een onvoorziene terugval van inkomsten of stijging van uitgaven.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen hetzij de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen, hetzij de contante waarde van die uitgaven.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR BATEN EN LASTEN

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds, en anderzijds de lasten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Projectsubsidies

Projectsubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen.

Lasten algemeen

De personeelskosten en andere kosten worden toegerekend aan de bestedingen in het kader van de doelstelling, de kosten van werving van baten aan de beheerkosten.

Bestedingen doelstellingen

De bestedingen in het kader van de doelstellingen worden verantwoord in het jaar dat zij zijn toegezegd of, voor zover dit niet bij toezegging het geval is, in het jaar dat de omvang van de verplichting betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorwaardelijke verplichtingen worden verantwoord in het jaar waarin vast komt te staan dat aan de voorwaarden zal worden voldaan.

Personeelskosten

ZMf heeft voor haar medewerkers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerkingen komende medewerkers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij pensioenverzekeraar AEGON levensverzekering N.V.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij AEGON levensverzekering N.V. ZMf betaalt hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever betaald worden en de helft door de werknemers.

ZMf heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioen-verzekeraar, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. ZMf heeft daarom alleen de verschuldigde premie tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

GRONDSLAGEN VOOR KASSTROOMOVERZICHT

Algemene grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

Toelichting op balans

INVENTARIS (1)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
Materiële vaste activa		
Inventaris	19.711	24.151
Totaal	<u>19.711</u>	<u>24.151</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de materiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	Materiële vaste activa €
Boekwaarde 1 januari 2021	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	35.263
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-11.112
	<u>24.151</u>
Mutaties 2021	
Investerings	2.860
Afschrijvingen	-7.300
	<u>-4.440</u>
Boekwaarde 31 december 2021	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	38.123
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-18.412
	<u>19.711</u>
Afschrijvingspercentage (gemiddeld)	20,0

VORDERINGEN (2)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
Debiteuren		
Debiteuren	21.895	8.929
Overige vorderingen		
Nog te ontvangen projectbijdrage Coöp. Windenergie Vereniging Zeeuwind U.A.	-	25.257
Nog te ontvangen projectbijdrage NMF	16.020	15.899
Nog te ontvangen projectbijdrage Strokenteelt	12.718	5.337
Nog te ontvangen projectbijdrage CDN	-	18.200
Nog te ontvangen overige projectbijdrage	3.488	1.920
	<u>32.226</u>	<u>66.613</u>
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde bedragen	18.385	14.286
Nog te ontvangen bedragen	18.468	3.849
	<u>36.853</u>	<u>18.135</u>
Totaal	<u>90.974</u>	<u>93.677</u>

Toelichting

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

LIQUIDE MIDDELEN (3)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
Banktegoeden		
ASN Bank nr. NL43 ASNB 0845 3622 75	174.740	174.990
Triodos Bank nr. NL91 TRIO 0391 0627 27	124.451	170.807
Totaal	<u>299.191</u>	<u>345.797</u>

EIGEN VERMOGEN (4)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
<i>Reserves en fondsen</i>		
Continuïteitsreserve	196.196	249.353
Bestemmingsreserves	20.000	-
Totaal	216.196	249.353

Toelichting

Continuïteitsreserve

ZMf streeft naar het aanhouden van een zo beperkt mogelijk reserve, gewenst is de continuïteitsreserve niet hoger te laten uitkomen dan 250.000 euro. Daarnaast heeft ZMf op basis van risicomanagement zich ook tot doel gesteld om een wenselijke minimale continuïteitsreserve te hanteren. De omvang van de minimale reserve wordt bepaald naar aanleiding van een jaarlijks op te stellen meerjarenbegroting. Uitgangspunt is dat eventuele exploitatietekorten in de komende 3 jaren kunnen worden gedekt.

Foutherstel

Er is de afgelopen jaren onterecht een balanspositie te betalen pensioenen en te betalen hiaat verzekering opgebouwd. De schuld heeft betrekking op de eigen bijdrage van de medewerkers, welke in mindering had moeten worden gebracht op de personeelskosten in de staat van baten en lasten. Een nadere toelichting is opgenomen onder de algemene grondslagen.

Reserves en fondsen - Continuïteitsreserve

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari (vóór fourtherstel)	231.304	211.159
Effect van het herstel per 1 januari 2020 - pensioenen	10.027	10.027
Effect van het herstel per 1 januari 2020 - hiaat verzekering	801	801
Effect van het herstel over boekjaar 2020 - pensioenen	5.408	-
Effect van het herstel over boekjaar 2020 - hiaat verzekering	1.813	-
	<u>18.049</u>	<u>10.828</u>
Stand per 1 januari (na fourtherstel)	249.353	221.987
Effect van het herstel per 1 januari 2020 - pensioenen	-10.027	-
Effect van het herstel per 1 januari 2020 - hiaat verzekering	-801	-
Effect van het herstel over boekjaar 2020 - pensioenen	-5.408	5.408
Effect van het herstel over boekjaar 2020 - hiaat verzekering	-1.813	1.813
Resultaatbestemming	-35.108	20.145
	<u>-53.157</u>	<u>27.366</u>
Stand 31 december	<u>196.196</u>	<u>249.353</u>

Reserves en fondsen - Bestemmingsfondsen

	2021	2020
	€	€
Stand 1 januari	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>
Resultaatbestemming boekjaar	20.000	-
Stand 31 december	<u>20.000</u>	<u>-</u>

In 2021 heeft de vereniging een donatie ontvangen van de Stichting Education Permanente Zeeland. Deze gelden zullen volgend jaar besteed worden aan de overeengekomen doelstellingen. Derhalve zijn deze bedragen door het bestuur aangemerkt als bestemmingsfonds.

VOORZIENINGEN (5)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
Voorziening loopbaanbudget	17.380	17.152
Totaal	17.380	17.152

Toelichting

Per 1 juli 2015 bouwt iedere medewerker volgens de CAO Sociaal Werk een loopbaanbudget op van 1,5% over het brutosalaris vermeerderd met vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering. Dit bedrag moet betrokkene binnen 36 maanden besteden voor het bevorderen van zijn/ haar duurzame inzetbaarheid. Het totaal opgebouwde budget tot en met december alsmede de onttrekking hiervan zijn verantwoord onder de post 'Overige voorzieningen'.

	2021	2020
	€	€
Voorziening loopbaanbudget		
Stand 1 januari	17.152	16.940
Toename van voorziening	7.733	7.800
Vrijval van voorziening	-7.505	-7.588
Stand 31 december	17.380	17.152

KORTLOPENDE SCHULDEN (6)

	31 dec 2021	31 dec 2020
	€	€
<i>Crediteuren</i>		
Crediteuren	35.447	38.844
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
<i>Omzetbelastingsschulden</i>		
Omzetbelasting laatste periode	761	2.715
Omzetbelasting suppletie	-1.363	-2.035
	<u>-602</u>	<u>680</u>
<i>Loonheffing- en premieschulden</i>		
Loonheffingen	29.486	40.168
	<u>28.884</u>	<u>40.848</u>
<i>Nog te besteden projectgelden</i>		
ESP 'Meer Energie in Scholen'	31.984	40.609
Zeeuwse Zichtlijnen	9.667	-
	<u>41.651</u>	<u>40.609</u>
<i>Overlopende passiva</i>		
Vakantiegeld	20.308	18.415
Vakantiedagen	29.184	20.091
Nog te betalen personeelsverplichting	-	7.874
Nog te betalen projectkosten	7.659	-
Nog te betalen overige kosten	12.842	30.206
Vooruitontvangen bedragen	325	233
	<u>70.318</u>	<u>76.819</u>
Totaal	<u>176.300</u>	<u>197.120</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Betalingen ter verkrijging van (gebruiks)rechten

Door de vereniging zijn meerjarige financiële verplichtingen aangegaan ter zake van huur van bedrijfsruimte (€ 32.500 per jaar). Deze liggen feitelijk en contractueel lager vanwege baten in natura, die in de komende jaren gedeeltelijk ingelopen gaan worden.

Toelichting op staat van baten en lasten

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021	Realisatie 2020 €
<i>Baten van particulieren en bedrijven</i>			
Contributies leden	19.455	16.500	16.539
Giften	747		1.549
Contributies lidorganisaties	1.659	1.800	1.811
Sponsorbijdragen Zeeuwse Zichtlijnen	13.333		-
	<u>35.194</u>	<u>18.300</u>	<u>19.899</u>
<i>Baten van subsidies van overheden</i>			
Budgetsubsidie Provincie Zeeland	357.629	361.500	354.439
Bijdrage Provincie Zeeland 'Energieservicepunt'	30.000	30.000	30.000
Subsidie Interreg 2B Connect	-	-	4.887
Subsidie Interreg Strokenteelt	7.381	9.500	5.337
	<u>395.010</u>	<u>401.000</u>	<u>394.663</u>
<i>Baten van verbonden organisaties zonder winststreven</i>			
Nationale Postcode Loterij	118.000	118.000	118.000
Natuur en milieufederaties	72.301	58.000	63.459
	<u>190.301</u>	<u>176.000</u>	<u>181.459</u>
<i>Baten van overige organisaties zonder winststreven</i>			
Coalitie Delta Natuurlijk	55.758	58.350	74.505
Analyse ruimtelijke plannen	38.500	38.500	38.500
Stichting ZB Bibliotheek van Zeeland	11.889	-	-
Stichting Education Permanente Zeeland	20.000	-	-
Facet	800	-	1.920
Sponsorbijdragen Zeeuwse Zichtlijnen	6.000	-	-
	<u>132.947</u>	<u>96.850</u>	<u>114.925</u>

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

ESP Meer Energie in Scholen	8.625	20.600	25.024
Coöp. Windenergie Vereniging Zeeuwind U.A. 'De Effecten'	680		25.257
Folders natuur op bedrijventerreinen	3.487	-	-
Projectbaten nog te verwerven	-	51.100	
Overige baten	1.403	6.000	9.378
	14.195	77.700	59.659
Som der baten	767.647	769.850	770.605
	€	€	€

Besteed aan de doelstellingen

Niet declarabele projectkosten	16.761	5.000	24.905
Declarabele projectkosten	25.195	48.600	39.527
Projectkosten mbt provinciale subsidie	6.216	5.000	4.922
Werk door derden	34.817	10.000	12.119
	82.989	68.600	81.473

Baten

De provinciale subsidie is tot en met 2020 goedgekeurd en vastgesteld.

PERSONEELSKOSTEN (8)

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021	Realisatie 2020 €
<i>Lonen en salarissen</i>			
Bruto lonen	389.351	379.480	360.546
Mutatie vakantiedagenverplichting	9.093	-	1.349
Vakantiegeld	28.570	27.500	26.256
	<u>427.014</u>	<u>406.980</u>	<u>388.151</u>
Sociale lasten	68.102	70.720	64.815
<i>Pensioenlasten</i>			
Pensioenlasten	35.907	39.000	30.950
<i>Andere personeelskosten</i>			
Ziekengeldverzekering	29.726	30.000	32.504
Uitkering ziekengeld	-15.042	-	-9.616
Reis- en verblijfkosten	2.830	8.000	2.741
Scholingskosten	4.176	10.000	244
Arbo-diensten en personeelsadvies	3.202	5.000	1.967
Overige personeelskosten	1.383	3.000	4.381
	<u>26.275</u>	<u>56.000</u>	<u>32.221</u>
Totaal	<u>557.298</u>	<u>572.700</u>	<u>516.137</u>

Bezoldiging directie

Naam	I.P.J. von Harras
Functie	Directeur

Dienstverband

Aard (looptijd)	onbepaald
uren	36
parttime percentage	100
periode	1/1-31/12

Bezoldiging (EUR)

Jaarinkomen	
bruto loon/salaris	76.068
vakantiegeld	5.998
vaste eindejaarsuitkering	6.721
*jubileumuitkering/uitbetaling	
niet opgenomen	
vakantiedagen	1.776

Totaal **90.563**

Belaste vergoedingen/bijtellingsen	-
Pensioenlasten (wg deel)	13.431
Pensioencompensatie	-
Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-

Totaal bezoldiging 2021 **103.994**

Totaal bezoldiging 2020 *97.900*

Het jaarinkomen van de individuele directieleden (in loondienst) blijft binnen het maximum van € 112.124 volgens de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 112.124 per jaar. Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk Bezoldigings- en vergoedingenbeleid bestuursleden en directeur van het bestuursverslag.

AFSCHRIJVINGEN (9)

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021	Realisatie 2020 €
<i>Afschrijving op materiële vaste activa</i>			
Afschrijving inventaris	7.300	3.900	7.222
Totaal	7.300	3.900	7.222

KOSTEN VAN BEHEER EN ADMINISTRATIE (10)

	Realisatie 2021 €	Begroting 2021	Realisatie 2020 €
<i>Huisvestingskosten</i>			
Huur	32.534	21.750	20.369
<i>Kosten publiciteit / Wantij</i>			
Druk/fotokosten Wantij	14.926	16.000	17.056
Kosten website	1.303	1.250	3.791
	<u>16.229</u>	<u>17.250</u>	<u>20.847</u>
<i>Kantoor- en beheerkosten</i>			
Computerkosten	11.502	10.500	10.107
Contributies en abonnementen	3.783	4.000	3.190
Telefoonkosten	3.285	3.200	2.767
Porti	1.968	2.000	1.633
Kantoorbenodigdheden	3.121	2.500	1.754
Kosten CBF-keurmerk	2.259	2.100	2.196
Overige kantoor- en beheerkosten	333	750	922
	<u>26.251</u>	<u>25.050</u>	<u>22.569</u>
<i>Algemene kosten</i>			
Kosten bestuur en ALV	1.142	1.000	1.368
Representatiekosten	1.516	1.000	1.828
Accountantskosten	18.229	18.000	20.434
(Salaris)administratie	21.589	22.500	21.610
Advieskosten	12.705	12.000	11.965
Juridische kosten	1.255	-	-
Verzekeringen	-393	3.000	2.982
Overige algemene kosten	2.787	2.500	2.966
Rentelasten en soortgelijke kosten	1.322	600	641
	<u>60.152</u>	<u>60.600</u>	<u>63.794</u>
Totaal	<u>135.166</u>	<u>124.650</u>	<u>127.579</u>

Overige toelichtingen

WERKNEMERS

Het gemiddelde aantal werknemers gedurende het boekjaar bij Vereniging Zeeuwse Milieufederatie bedroeg:

Gemiddeld aantal werknemers over periode (excl. stagiairs)	2021	2020
	fte	fte
Werkzaam binnen Nederland	6,6	6,3

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Kousteensedijk 7
4331 JE MIDDELBURG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag op pagina 45 tot en met 65 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie te Goes per 31 december 2021 en van het resultaat over de 2021 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende organisaties'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021 met een balanstotaal van € 409.876;
2. de staat van baten en lasten over 2021 met een resultaat van € 15.106 (tekort); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Zeeuwse Milieufederatie te Goes, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende organisaties' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende organisaties'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende organisaties'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Sliedrecht, 5 juli 2022.

WITH accountants B.V.

W.G. Oosterom MSc RA

Bijlage

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Vereniging Zeeuwse Milieufederatie te Goes

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Tot slot

Bijdrage Postcode Loterij maakt in iedere provincie een verschil

Energietuinen is een van de projecten van de Natuur en Milieufederaties die mogelijk gemaakt wordt door de deelnemers van de Postcode Loterij.

Dankzij de ruim 3 miljoen deelnemers van de Nationale Postcode Loterij gaat er in 2022 ruim 361 miljoen euro naar 188 goede doelen die zich inzetten voor mens en natuur. De Natuur en Milieufederaties horen al sinds 1996 bij de goede doelen die op een bijdrage mogen rekenen. Ook het komend jaar ontvangen we opnieuw een bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

Annie van de Pas, netwerkdirecteur van de Natuur en Milieufederaties: 'Met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is het voor ons mogelijk om in iedere provincie een impact te creëren. De bijdrage van de Loterij is voor ons al jarenlang een fundament voor de realisatie van vele mooie projecten. Het is fantastisch dat we op deze manier in heel Nederland het verschil kunnen maken.'

Extra schenkingen

Naast deze jaarlijkse bijdrage hebben de Natuur en Milieufederaties samen met WNF Nederland, Natuurmonumenten, ARK natuurontwikkeling en LandschappenNL eind 2021 een extra schenking mogen ontvangen om overstromingen in Limburg tegen te gaan. Dit project gaat binnenkort van start. We zijn ook partner van CleanUpXL, een gezamenlijk gedragen en uitgevoerd project van de Waddenvereniging, Stichting De Noordzee, Stichting Duik de Noordzee Schoon, BDS Harlingen en Friendship Offshore om 800.000 kilo rotzooi uit Noordzee te verwijderen. Begin 2021 heeft de Loterij financiering voor dit project toegekend.

Mooie projecten

In 2019 ontvingen we een extra schenking van 1,65 miljoen euro voor het project Energietuinen. Met dit project willen we zichtbaar maken dat grootschalige opwek van duurzame energie ook mooi kan zijn én kan samengaan met natuur en recreatie. In het najaar 2019 vielen we nogmaals in de prijzen, toen we te horen kregen dat Plan Boom mede dankzij de Postcode Loterij van start kon gaan. Met een extra schenking van 2,25 miljoen euro willen we de komende jaren in heel Nederland 10 miljoen bomen gaan planten.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.

Impact van De Natuur en Milieufederaties Insights 2021

Samen voor mooie en duurzame provincies

 de natuur en milieufederaties

GOED DOEL

Organisatie

ZMf is de organisatie die werkt voor natuur, milieu en duurzaamheid in Zeeland. Wij maken ons sterk voor een mooie en duurzame provincie. Dat betekent opkomen voor belangrijke en kwetsbare natuur, bouwen aan een evenwichtige toekomst door duurzame initiatieven aan te jagen en toe te werken naar een circulaire samenleving. Onze kracht zit hem onder andere in het verbinden van mensen en ideeën. We barsten van de energie en hebben een groeiende positieve impact op onze omgeving.

Achterban

Onze achterban bestaat uit 630 individuele leden en 26 regionale lidorganisaties in Zeeland. Onze groeiende achterban geeft ons steeds meer draagvlak en slagkracht om voor de natuur en het milieu op te komen. ZMf vindt het belangrijk om middenin de maatschappij te staan. Daarom zoeken we actief naar verbinding met mensen in alle lagen van de samenleving, van jong tot oud.

ZMf is aangesloten bij de landelijke Natuur en Milieufederaties (NMF) en een onderdeel van een brede natuur- en milieubeweging in Nederland, waarin zo'n duizend vrijwilligersorganisaties hun krachten bundelen. Bij deze verenigingen zijn in totaal circa 50.000 leden en donateurs aangesloten.

Help mee, steun ons!

Helaas wordt de natuur in Zeeland nog altijd aan alle kanten bedreigd en in het nauw gedrukt. ZMf beschermt de Zeeuwse natuur en komt voor haar op. Dat kost veel tijd en geld. Daarom willen we in 2022 weer nieuwe leden verwelkomen. Help mee en word lid van ZMf! Dat kan al voor 25,25 euro per jaar. Kijk op www.zmf.nl voor meer informatie.

Ontvang onze gratis nieuwsbrief en blijf op de hoogte van al onze activiteiten en acties.

[Aanmelden voor de nieuwsbrief >>>](#)

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met Plan Boom. Door 10 miljoen bomen in heel Nederland te planten, werken de Natuur en Milieufederaties samen met vrijwilligers en partners aan het verkleinen van de CO₂ uitstoot en maken we onze leefomgeving mooier, groener en gezonder.

De Natuur en Milieufederaties ontvingen sinds 1996 een bijdrage van € 56,1 miljoen. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Dankzij u kunnen wij de Natuur en Milieufederaties en meer dan 100 andere organisaties financieel ondersteunen. En dankzij u heeft de Postcode Loterij sinds 1989 al ruim € 6,2 miljard aan goede doelen geschonken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

18+ Speed bewust.

Dankzij u.

